ЦОАТТА,
17
августе,
1968 шо.
№ 99 (4578).
Мах 2 кап.

Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн обкома, Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Советан Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛУ 1923 ШЕРА ДУЬЙЛА

КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

ПХЕ ШЕРА ПЛАН— ХАНАЛ ХЬАЛХА!

В. И. Ленин вал 100 шу дизара накъадолхаш

СЕНТЯБРА ЧОТАХ

Пятилетка кхоалагlча шера план ханал хьалха кхочашъяра социалистически яхье ьыпнача Грозненски химически комбинатан цехашта юкъе хьалха латтачарех я Олифер Виктор Михайлович верте латтача № 15 йолча цеха коллектив. 14-ча августа кхоачашъйна цо бархI бетта план. Ер бутт чаккхбалалехьа цеха баххоша арахецаргъя итташ эзарш сомий мехха продукци. Толамаш дацара цуэ тlехьа а йешин хьайоагlа Щербаков Иван Алексеевича кулгалдеча № 170 йолча цеха коллектив. 15-ча августе деза тlаьоагlача-бетта чотах кхаьъег цо.

И. ИСЛАМГИНА.

БУС ЯЬ РЕЙД

МИШТА ОАХ ЛАЬТТА?

Чуйица дьанная кхашкара ялат. БIаргагац аренашка йоахка комбайнаш — цар ха дlаьмдой юха гуйре кьатlаьлля. Республикe дукха боахамаш да ялат чуэдара тlулахх дика чаккхдаьккха.

Бакъда, ялат чуэдаш дьахача тоъамех салоlам хиния механизаторашта специалисташ lохайшача кердама шерара хьуакъамга даха дог дургдан. Кхай тlара ча дlа а дакъкха сихек дикен лаьтта аха деза оацацача хана. Мишта латт из гlулакх?

...Ах бийса яьнна ха яр тха рейдова бригада Ачхой-Мартана райоhа «Самашкийнский» совхоза кхашка кхачача хана. Ухкала тхо бийсанна дахкар ший малан долеш гlулакх дар: дайнахь-м болх ца бича баргбац, хlаьта фу деш бя-хьог латтта ахара бус — ла тахка гlертар тхо.

Совхоза доазон тlа тха машин дlатlа йоаллаие я хезар тракторий тата. Дlамел хьежача йоггар фараш эггара хьалха тхо тlакхьачар Микиев Бауддина.

— Мишта лел шун лаьтта ахара гlулакх? — хаьттар оахa трактор содань lотоссавеннача Бауддинага.

— 2700 гектар аьха дааьнна хlанзе. Лаьтта кlоарген дикен оах. Со сечхьовлагlча отделенера ва, хlаьта яlаьз оаха оахаш латта лаьтта кхоалагlча отделене да — тха отделено дхаш аьха дааьна дикка ха я.

Шlахо оаха даргдола хаттараш соедер. Вlаштlехха-гlаьза итт трактор яр болх беш. Хlаьта, механизаторащ болх дика белга-м хоара цар хlаранс сменах хьа ззар 4 гектар мара йоацача 5—6 гектар оаххаше я.

Сатийна яр бийсанна сахьат дааьнача хана «Лермонтовский» совхоза № 4 йолча отделене бригаде. Седкъий сердалонах ниаткъа хоалуш яр бlаьхача новкъа кlаьдъеlча ванна цаl укхазен цаl дlан латта 4 трактор. Сег хиланар бригадин стене ткоsa малагlа юкъ хьала латт уж трактораш ала.

— Дика сабар денна ках лела беца укх бригадера бараш. — бег боахача оазаца ала тхох цхьанне. — Вlаргагой шоана, тракторий тата наха наб е новкъа хургдоацаш цар санкйта болх.

Гурахьа ялат дlадувча хана боахама из «лика сабар» кхача тайпара latkъарга.

Ший цlагlа мерза наб еш улла бригадир нов. Батаев гlоттаве акхар.

— Мишта лел лаьтта ахара гlулакх, мел аьхад оаш из? — хаьттар оаха бlаргашка байнаш хьекхеш цlатlара арадаьначa бригадирага.

— Ай! Сенна дуцдаргда из! Лаьтта хьакха мальар маьна санна лел-кх. Болх шоп сненагl бу (?!), хlаьта техника кхоачамболаш я — 8 гусеничин трактор.

—Йиь трактор болх ца беш хlана латт? Тахан болх бу дя дац муй?

Бахьанаш шоргта хилар, бригаде ахчакхо диса лаьттан хlара гектара цхьанна хlана дац хьини: цхьа трактора дlаоттабе барабан бац, войха трактора тlа болх беш вар ший гlулакха вахав, хкоалгlвар аlалла мичав хац, кхьалгlвар...

— Бакъда, — дlало волавелар Батаев, — юкс виса вит-и чуэь са доацаш санна болх беш ва...

— Мичахьа бу цар дз болх? — ховладир оаха бригадира дlавча хьамаь.

— Мишта мичахь бу? Кхай тlа букх...

Тхо бlаргаш дайна хила деза хьоча хlаьта, бригаде кlотlаргашта юкъе лаьтта трактораш болх беш ньхкай хьнна, аьнна, юха кхай тlа дахар тхо. Хlана доалаш бригадир тхоашца волаш дар тхо.

Даха тхо дlаэттача шоаш хlанзачул сахьат хьалла лаьттача тайпара латташ йиь трактор яр. цицданна бlарахьежаш бригадир вар. Беш болх бац, туш механизаторш бац. Мичахь хиниаб уж пу бус, бригадирага хаьтта бахаб — из дадла мара ховргдолаш дац. Хоаш да цаl — «Лермонтовский» совхоза № 4 йолча отделене лаьтта ахара гlулакх вlаштlехьлаьккха доацилга. Кхы дикагlа ахац лаьтта ахнча отделеница а. Совхоза деррига аьха дааьнар 1432 гектар я, хlаьта аха езар-и массехк эзар гектар я. Мица аьха даргла из? Хlана латт совхоза 26 трактораx 20 болх ца беш, мица хургьа массаза яц яхаш йола парна анна запчасташ? Фу хет цу гlулакхах совхоза кулгалхоштен специалистештен? Из хац, Бакъда, ха я-м, из хlанз-м. Лоаллах уллача «Самашкинский» совхозе болх мишта бу хийча в, царгара опыт хьанйача а дене хургдоацар лермонтовицашта. Уж фу де беза болаш ба хоаш дац. Цхьабакъда, бlаргагучох яххa вывод е йиш я: лаьтта ахара гlулакх хlана йолча темпаца лела клетдlа ца дуаш дусаргда.

Рейдови бригада: Л. ДЖАМБУЛАТОВА, Ачхой-Мартана района юртбоахама управлене керттера агроном; В. ВОЛТАБИЕВ, цу управлене керттера инженер; З. ИСРАИЛОВ, «Знамя ленинизма» яхача газета сотрудник; М. КОСТОЕВ, «Сердало» спец. корр.

Дукха хь я Хаджиев Шамсудин гlишлош хьакхеш вола, йоккха опыт йолаш, говза специалист ва из. Нагахь санна кхыча наьха дахар шерашца дусташ дале, Шамсудина вахар хьалдахьча шlенопша дусташ да. Из каменщик ва, цуд говзача кулгаша Грозне дукха нах чубаха шlенош хьалдаьд.

Хlанз Шамсудин «Грозпромстрой» треста № 4 йолча гlишлош-монтажни управлене каменщикий бригада кулгалхе ва, цу бригада коллектив вай ерригача республика цlи хеза я. Бригада 46 совгlа сег ва, хlара сегаца lимерза воаш, болхлошта дукха везаш хьаьвагlа бригадир.

«Родина» яхача кинотеатра ияхе нах чубаха шlенош хьалдеча площадке цо долке шоана гургба цу бригада болх. Ш Хаджиев болхлошта мел дукха веза ховргда цергa аьдайгlача. Чернобривец Галинас цох аьлар душ: «Хала да Шамсудин санна бригадир лаха, цо деча гlулакхах чlоагlа дог лаз цун. Цу тlехьа хардахьа хlама дича цунна хьалхашка шlоагlа эхь хет сена я, кхыча болхлошта я». Галинес хьар хьал а ловдаш бригадирах укх тайпара оал Юсупова Малижаг: «Со кхона гlишлошъер я, хlаьта Шамсудина бригаде со кхаьча lалаьмата, гlахьхай «со».

Хlаьта ерригача бригадах дэща дуви участка мастер волча Бектемиров Руслана: «Атта да Шамсудина бригадерча нахаца болх бе, хlаранена шай гlулакх дlахьеха ца делаш дика дека. Цхьа минот яьккхац цар болх боацаш дlаьтте латташ. Цар болх нитта дика вlаштlехьбоаккхар бригадир Хаджиев Шамсудин ва, ший балхах дика кхеташ ва из, дика кхетаду цо чертежаш а. Хlаьта бригадас производственни план 100 процентал лоаргlа кхоачашъеь цхьаккха бутт а хиннабац».

Миттa за бригадир Хаджиев Шамсудинl.

СУРТА ТlА: (аьрдехьара-аьттехьа) бригада каменщикаш Г. Чернобривец, В. Кабанов, М. Юсупова, бригадир Ш. Хаджиев.

Г. Левина сурт тесси.

Малача аьхка тlехьавахьа дукха баракъа тегаш ба Грозначча № 8 йолча ниджонишва фабрика швеян коммунист Садовниченко Галинаи комсомолка Халжиева Асии.

Бетта-бетта шоай заданеш 110 —115 процент кхоачашъеш хьайоагlа хьнар дела шн кхалсаг. Хlаьта цар тайгара баракъа равза да хулаш дlавицац замалчик.

СУРТА ТlА: (аьрдехьара аьттехьа) шоеш Г. Садовниченко А. Халжиева.

Д. Васильев сурт.

ЯЛАТ ДlАДЕРА—КИЙЧО

Республика нlалгиш долча деэппача ялатах керттера дакъа дlадоаш дуралъа дикча ялата.

Дукха ха йоаш гуралъа ю культураш нlае йоаэ. Масала, Наурски, Шелковской районий боахамашка сентибра хьалхарча декаде хlаьтка аоййахаргъя шоай ялат дlадуе агрегаташ. Цхьайта хlанз боахамий къахьегамхошта хьалхашка лаьтта деакхар да хахамеш кийчдир, фуна лаьрlа дикагlа хоаш ялат аоттa lалашдар. Мишта латт из гlулакх районий колхозашка, совхозашка? Е бутт бескалуи республика механизаторашs деррига гуралъа дикча ялата аьха лаьтта 86 эзар гектар да. Вешта аьча аха дезачох — 41 процент. Бехкаме деагlа, лаьтта ахара темпаш хlадахача шерарчул лакхагlа яц я. Ахы а аха деза лаьтта ахамен совгlа йолга. Республика боахамашта юкъе цу хьакъехьа дикагlа бьаб боах, хlанзале аха дезачох 70 процент лаьтта кийчдаьча Надтеречни района, 59 процент лаьтта аьхача Наурски района боахамашка. Ве нlаштlехьлаьккхa лаьтта ахара гlулакх 10 процент мара лаьтта ца кийчдаьча Наьсарен района, 30 процент лаьтта аьхача Сунженски района, план кхоачашъе ахы я 82 процент лаьтта аха дезача Шаьла района боахамашка. Из бехктоххаме гlулакх кхоачашдеча хlара боахама специалистешта хоаш да шой хашахьа ца аьхача лаьтта хlалийнача ялата хьувкъам мел чlоагlа доххy. Долча, ха дехьа хlа ца йохийташ, деррига кхаш оааьагlаьха сийха аха деза лаьтта.

12 август тlаккхачча гурахь дукча лаьтта кийчдарах сводка
(Процентех)

Ачхой-Мартана	41
Ведана	54
Грозненски	46
Гудермеса	53
МалгIабина	39
Надтеречни	69
Наьсарен	10
Наурски	59
Ножай-Юрта	43
Советски	70
Сунженски	30
Урус-Мартана	34
Шаьла	18
Шелковской	30
Грозный	—
Ерригача республика	41

ХЬАЛАШ ЦХЬАТАРА, ХЬАХУЛАР БЕ-БЕ

Ермоловски кха тlара оалхазараш лелоча совхоза хlара шера доаккхий занаш хул оалхазараш дукха доаш хилар. Кхаьста дукха ла кlорнган, уж хьаькхача хьалхарча бетта. Хоаш за совхоза хала деза кха тlара оалхазараш кхоачаш ца хиларах керттера бахьан шоргa тайп - тайпара инфекцини лазарш хилар доаг. Але доагlа кха тlара оалхазараш кхьара гlулакх а, царна телача дезаьрах шоагта витаминаш кхаргаи дилдача, геттара ца вlаштlехьаданна долга. Дале а, боахамо долаш да гlулакх органахьаьнза толара мел оала хьадаш. Совхозе хlанз эттача хьалабиен дикка ладийтlача гучаэлла, долаш хола керттера кхоачашйбоакар. Из да кха тlарча оалиеараьнь — кlоргаьнта гlулахх леш бола къахьегамхошa шоашта хьалдашна лаьтта дехвар дертlа кхачаш ца дар, хlаьта кулгалхоша цу гlулакха е йоагlа йоахко ца яр. Из бакъден да боалама практикера дола а бакъдараш.

Кха тlарча оалхасарашта кийчду деррига доакъар лакъарча доакъара кухне хьаду. Ширера хlехаьь ва хlара бригада, птичникашка. Поз хеи шай дикалга дилача доакхар деррига а цхьатара долга. Цул совгlа хlара бригадера кlоргаш цхьан кийнбетере хьаьлха я, помещенеш цхьатара дишача оборудованена кийчаь я. Дале а уж сала цхьатара хьалаш долча кlорrаш кхееча бригадашка хьаулар эргаш да. Масала, нов. Ганиева кулгалдаьча бригаде (хlанзара бригадир нов. Сатуев) кагий кlоргаш 40 процентага дlахкачалча леш тlерамалар, хlаьта доллахарча, нов. Вингаева кулгалдеча 10—15 процент мара йоацар. Кlоргаш я ца йойташ, дика говзна йолаш кхеарга дилача къаьстта дика къахьийгар аьхлагlча бригада къахьегамхоша. Цу коллективо июлен августен ахе а яь яхх процент мара тlера ца Вазийташ Ажаева бригадага дlаелар шн эзар кlорит. Цул совгlа июнь, июль шин бетта ахе а яь 23 эзар бовбанна кlорит дlаелар цар 4 — 7 процент мара тlера ца йоалийташ.

Цу тайпара дика къахьегаш толамаш доахаш хьайоагlа йилагlа бригада. ВорхI процентал дукхагlа тlерайоаляйтац кlорнгаш птичницашка А. Вазринас, Н. Аушевас, Т. Усенова, С. Тимерсултановас, кхычар. Цу тайпара дика къахьегаш йола коллективаш кхы а дукха я боахаме.

Хьалха латтача коллективий цу тайпара къахьегама толамаш даха таро хул шоаш лелаеча кха тlарча оалхазарий я йовгlача тайпара йоахко яаш, кlоргаш дахкъав телаш дертlа лелаярах. Лакхар кхийттараш шн-шай групи кьестаи, хlаьта кхычарна санна доацаш, кхы а дикагlа гlулакх ду. Дика тlохьоман доаттабу, бригадий кулгалхоша, птичницаша зоотехническия бокъонаш дертlа кхоачашъяра.

Е. ФИНИ,
Грозненски производственни управлене ветеринарни нов.

ТЕХНОЛОГИЙ ТОЛАМАШ

А. Шерипова цlерагlча Грозненски нефтемаслозавода технологии залони продукци арахецара ах бетта план 111,8 процент кхоачашъяь, хlаьта товарни продукци арахецара план 108 процент кхоачашъяь. Планал совгlа завода коллективо арахийца продукци эзараш тонниш я. Социалистически яхье хьалха латт цига Евтушенко Виктора кулгалдеча сернокислотни установка коллектив. 16-ча августа кхоачашъяь цо бархl бетта план.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Партийно-боахама актива собрани

Селхан Грозне хилар наха бытовой гlулакх дара йолхлой партийно-боахама республиканоски актив.

Нохч-ГIалгIайн АССР-е бахача наха бытовой гlулакх лела мишта латти, хlаьта хlахо из тоадара де дезарехи доклад йир республика Министрий Совета председатела заместитела нов. Сухина.

Прениеех къамаьлаш дир Грозненски горисполкома председатела заместитела нов. Минаева, наха бытовой гlулакх дара министра нов. Иноркиева, Сунженски района XIX партсъезда цlерагlча колхоза председатела нов. Шумилова, кхыча кхыбараша.

Доклад йийцачул тlехьагlа партийно-боахама актива собране шерра резолюци тlайийцар республике наха бытовой гlулакх дара болх чlоагlа тоабара.

Актива собране балхаца дакъа доацаш хилар КПСС обкома секретараш Ф. А. Чахкиев, М. М. Абубакаров, Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель М. А. Алиев, РСФСР бытовой гlулакх дара министр А. Н. Гандурин.

ХlАРА БЕТТА—500 СОМ

Наьсарерча мельзаводе эггара йоккхагlа йолча склада юхера урагlайодаш латт сомача рельсах яь башня.

Хьалхагlа а хlана а хьаьхка вагонаш ялатах йоттача хана дукха, хьовзам хул мельзавода: грузчикаш, тонаш, я, бувъа тlа а дахкаш цар галеш дlаккхаш дукха ха йоаш.

Дукха ха ялаеаьа погрузочни башня яь яьнча из хало кхы оза саргьаш. Цу башня тlа атlача бункер чу механически хьисане lочудоассалургла дилаза мlайтlарьча складера лит. Тlакха вагон хьаlаа а тетта бункера хаданлна хьаола мара эзац.

Цу гlулакхо хlара бетта 500 сом хилдал пайда дургба завода.

М. ЗАНГИЕВ.

НОТ МАССЕ А ПРЕДПРИЯТЕ

Свердловски областнойн Рыбински горобскойн партийни организацей балха опыт йовзийта лерlаш укх шера ияь бетта КПСС ЦК-ас вlашагlъехха Свердловске, Рыбинске, Ярославле семинараш хилар. Цига хьийхар республикай, областий, городий партийни кулгалхой, боахама хьалхле лелаераш, lилмахой, министерствий ведомствай болхлой.

Города Рыбинска партийни организацей болх бувцаш белгалдаккха доагlа боахам хьаабара хьалхле лелаелга органаьккха тоалеча а НОТ-а планаш дукхагlйолча предприятешка юкъейоалаеш а цар дикка болх бяь хилар дикка толамаш хахар.

Тха. семинара юкъе дакъа лоацарий. кхаьстта бlаэм тlабахар Рыбинска моторостроительни завода партийни организацe опыта. Партийни комитето боахама кулгалхошца цхьана дукхача шерашка боккха болх баьб къахьегама оасарле лакхъяра, продукци дикагlа арахецара тlехьа. Керда дар лахари творчески болхи—из да цу завода партийни организацe балха тlехьа хертердар. Завода коллективо городе эггара хьалхарча юкъейоалаяйр Новочеркасски электровозаш дерий опыт.

Ритмичность йолаш продукци арахецара тlехьа кьовсам лоаттабеш, партийни организаце боахама кулгалхой черкам тlабахийтай изделеш дикагlа яйтlра саратовцашка маяххара айп доацаш продукци кийчъяра лехара.

Моторам лераша укх тlехьарча шерашка къахьегама цаl йода прогрессивни формаш, lилманеи практикен карагlаьвна кердалараш юкъеяалалеш дукха балхаш хаьд.

Керда системаш, хlаьта митта Москва, Ленинграда, Горьке, Ярославла предприятей опыт юкъе йоалаеш рыбински моторам лераша хаддана беча балхо йиш хилийтар къахьегама дикагlйола методаш толамц юкъейоалае.

Директора нов. П. Ф. Дерунова яхачох. завода коллектива балха башхалонех цаl ха производство, къахьегам, доал дар lилма дарла тlа вlаштlехьдаккхара дешаш дукхьала болхлой моттига хьакъе къоастакаь ца lеш, хlара балха моттиген бlарчача завода техника технолога органаьккха тоаяриа, производствон дуьна доал дара вlаштlехьдаккхарца ай дела бувзам а белаш, комплексни проблема а lерхlаш къоастадеш хилар. Болх нитта бича мара эггара дикагlйола результаташ хургьяц. Цу заводе укх тlехьарча шерашка боккха болх баьб заготовкашца, полуфабрикаташца, деталашца, инструменташца, технологически гlулакхаца балха моттигаш дикагlа lалаштъяра тlехьа. Завода чура планировани, цехашта юкъера кооперации органаьккха тоаеш, материально - технически снабжени, кхы дара процессаш дикагlа вlаштlехьйоахаш, механизаци еш доккхий балхаш даьд.

Заводе НОТ юкъейоалаярах фу пайда баьнаб паччахьалкхена а коллектива а? Пхо шера заводе изделей ресурсаш 2—3-зза дукхагlа хилар, браках хулаш дола ээ 3-зза кlезигдалар. Айп доацаш ара а хец, тlахьожам боацаш дlа а лу 94 процент продукци. Цехашта юкъе цехашта чухеи деталеш хlайохийташ йода конвейерни системаш хьаяро йиш хилийтар производства изделей грузооборот 60 процент лакхъялийта. Унифицированни металлически тара юкъейоалаярах, транспортировкаца механизаци ярах йиш хилар керттерча процессашта гlо дара 180 болхло мукъавалийта.

Заводе хlадаьккхал вlеакта пайда боалаш хинна 3-гlча сменах болх белга, цу сменах болх беш 22,5 процент нах бар. Къахьегама хьалаш тоадар бахьан травматизм 3-зза лохъенная. 1966 шера хинначул 8,8 процент тlех ю продукцена реализаци, балансови пайда 35 процент лакхбеннаб, хlаьта рентабельность 18,2 процент я. Производства берригa боарам къахьегама оасарле лакхъяра чотах лакхбеннаб. Ишта кхьдараш а карагlадаьнна.

Рыбинска творчески коллективой опыт республика а Грозне а предприятешка дlайовзийта а дlайоаржае а йоагlа. Грозне предприятешка НОТ юкъе йоалаеш цхьадола балхаш дьд. Цунах хулу пайда а баьнаб. НОТ юкъейоалаярах къахьегама оасарле шерагара шерага лакхлу. Масала, 1965-шера 4,9 процент, 1966-шера 6,7 процент, хlаьта соахка 8.5 процент лакхъелар ца.

Арахецача продукце хиъ дакъах кхо дакъа совгlа йода продукци къахьегама оасарле лакхъяра чотах арахийца я. Цу хьакъехьа эггара дикагlа болх беш я бурув леттача Старогрозненски контора, вагонни депо, Грозненски химически комбината. КПСС ХХIII-ча съезда цlерагlча Грозненски крекинг-завода, «Электроприбор» яхача завода, кхычар а партийни организацеш «Грознефть» объединене эггара хьалха бурув тохача балхашта йола диспетчерски управлени телеконтролен система юкъейоалайир бурув леттача Старогрозненски конторо. Цо оалангара эргальккхар чоалхане скважинаш йоахилга. Укх тlехьарча шин шера цо кхоачашдаь 4 миллион сом совгlа пайда бенна 20 совгlа гlулакх.

Скважинаш йоахача дийнахьи буси хаддаза бола инженерно-технически тlахьожам оттабир, дикка лохъенная аварийность. Боккха пайду луш йола процессаш юкъейоалаярах, болх беш йолча установкашта реконструкци ярах «Грознефтехимзаводы» яхача объединене предприятешка хьахилийтар къахьегама оасарле лакхъяра дола дика хьалаш. Из бахьан долаш 1967 шерарчул 20,5 процент лакхъелар къахьегама оасарле. Цу шерашка городе хьа я яь, боах беш я 3,5 эзар совгlа инженер, техник, болхло, гlулакхера дог юкъе йола 300 гаргга творчески бригада, къахьегам lилма ларда тlа боахкха 32 совет, 100 лаборатори. Цар новкъосталца оттаь гlулакхаш чаккхдахарах 3 миллион сом гаргга пайда баьнаб.

Машинаш еча предприятешка къахьегам lилма ларда тlа бахкарах цхьайолча участкашка, цехашка къахьегама оасарле 8-пегара 30 процентага кхачалца лакдийр.

Пlишлош я материалаш, къаьстта аьхча кирпичаш хlакхухьача пакетни способ юкъейоалаярах дикка кlезигагlа йох кирпичаш, бахлой къахьегам аттача баьккхаб. Из бахьан долаш 81 эзар сом кхоаьаь, къахьегам 300 эзар сахьат кlезигбаьб.

Цхьабакъда шитта боккха болх баь бале а къахьегам lилман ларда тlа баккхара гlулакх мадоагlара дахржадан, партийни органиэзацей хlара дола дола гlулакх а хинна дlаэттадац.

Цхьайолча партийни организацешка lилма ларда тlа оттаь планаш производствана а управлене а юкъейоалаяра майоагlара терко ца ярах, боахама балха лелара дилина ярах цlенхаштара кхоачанйбоацарам хьехулийт, керттера доклао кхоачашпергхоацача йоах предприятеш. Масала, укх шера 7 бетта ерригa хьайнача города промышленни продукце боарам 2,2 процент лакхбаьбале я, цхьаоайлча, аьлча а 15 предприяте. 1,3миллион сома мах бола продукци реализаци ца ец йитай. Царех я электромеханически завод, № 2 йола гlишлош материалаш арахеча комбинат, трикотажни кондитерски фабрикаш, Горнолкомбинат, ГАРО завод, кхыяраш.

Партийни, профсоюзни органзацешка, боахама кулгалхоша, эггара хьалха паччахьалкхен заданеш кхоачаш ца ерата а еш, чlоагlа lомае еза-вай городе республике, Свердловске, Рыбинске, кхыча горозашка lайна НОТ-а планаш оттаяра а уж юкъейоалаяра а опыт. Мухулла иш тlабахийта беза производства хlана хlадехараш хlара предприяте хилийтара геттара дика продукци арахецара.

А. ДАВЫДОВ.
КПСС Грозненски горкома инструктор.

Партийни вахар

ПАРТИЙНИ ГРУППА ДЕНАЛ ДОЛАШ ХИЛЧА

«Малгобекнефть» НПУ шолгласIча мехкдаьтта промысла партийни организаце кхоъ партийни группа а мехкдаьтта даккхача бригадашка болх беш.

Партийни бюро чIоагIа терко ю партгруппай балха. Партгруппа заседанешка дакъа лоцу бюро членаша, производственни участке партийно-политически ... болх вIаштIехьбаккхача парторгашта гIо ду.

ШолгIа промысла партгруппашта юкъе дена долашагIа я массехк шера коммуниста Гудыменко Михаил Лаврентьевича кулгалду группа. 8 коммунистах латт из партийни группа. Керттерча дакъе мехкдаьтта доакхкен лаьттанна кIалхарча оборудованена ремонт еш бола операторш ба уж. Берригаш коммунисташа шоашкара хьовхам а телаш къахьег. Болх халагIа болча эгара хьалха коммунисташ болх.

Укх шера аьхки зор ма № 822 болча тохкама бурув деттача скважина хамал хьалха бурув техь бальдар бурувдеттарана. Мехкдаьтта хьачуоца эсар, цхьабакъда цу гIулакха мехкдаьтта провод кийчъяьаз яр. Тукха мехкдаьтта луш йола скважинаш хIанзарчоа консерваци е езаш хилар. ГIулакх кхита аттача коммунисташ гулбир партгрупорга. Скважинетта хьал дIалийнар цо царга. Шоай низаца мехкдаьтта провод йилла аьнна борт бир цар. Хьалхашка латта декхарах аттагIдарех дацар: довкъанка, бокхха даттача хоттала гIелла 5 километр тур бал яхка еши бар уж. Берригь коммунисташ юкъе а болаш 12 сагах ударни бригада вIашагIъеллар. Бригадаш керте оттар къахьна коммунист, промысла ветерани Леонид Алексеевич Русакевич. Цу деношка, футтаройна санна, малаггара довIаш долхар.

Кананокопатель кералица дихь дийнахь кулгаица сангар йоакххаш хилар бригада болхлой. ХIаьта сварщик Гудыменко Михаил керте латтача слесарий группа цара тIехьа сварка а еш турбаш сангар чу Iоехкар. Цхьокха вацар халоналта ледкъаш, хIана аьлча гуш бар коммунистана шоай деррига хьинар тIалахийта беш бола болх. ВархI дийнахь болх бах групповой установкера № 822 йолча скважина мехкдаьтта провод хьатIайоалайир ударни бригадо. Резервуарашка хьачуаха йолаелар мехкдаьтта хьалхара тоннаш.

Мехкдаьтта управлене дика мах бир мехкдаьттахой балха. Массанена баркал а далаш ахча премеш елар.

Ремонтин группа ремона кулгалдеш ва коммунист Теплунин Анатолий. ХIана Iал хьадзинка болх бе мехкдаьтта оборудовани кийчъеш ба уж. Из болх ер бутт чакхбалале йистебаргба. Из вIаштIехьдаьннад нов. Теплунина балда шийгара хьокхам а телаш залаиш кхоачангьаца эдено коллектив, коммунисташ оарцагIбахьрах. Цун звенона наI боллале ваш иий ден нормаш тIехьховачаш ца еш. Цудухьа лийрхIачул наI ах бутт хьалха оборудовани кийчъяь бовлаш латт уж.

Колигов Iаьла укх бригаде балха дIайийца дукха ха да. ХIаьта а сиха карверзаь ваьлар Iаьла мехкдаьтта доккхача оператора говзар. ХIана разрад я цун. Сага цовкъестал ца эшаш гIулакх ду цо кIоарса-массеин скважиний группашка. Бригаде хьанйиш из КПСС член вала а. ХIана промысла комсомольски организаце балха кулгалдеш ва из. Дика къахьегарах коммунистическа къахьегама ударник аха цIи еккий Колигова.

Партийни группо лоархIамо болх чаккхбоах бригада коллективам юкъера къахьегама дисциплина чIоагIъяра, социалистически хьежь вIаштIехьйоах.

ЛоархIамо даьца юкъекхуь коммунистана къахьегам IилIмах дарла тIа вIаштIехьбаккхара промысле беча балха юкъе. Укх шера 12 рационализаторски предложени еннай цар 2 эзар сома экономически пайда а беш. ВархI бетта 8 геолого-технически мероприяти чакхъаьккхай бригадо.

Хьы шоай хьинар дагI ца дош къахьег коммунистане укх деношка а. Шоай баьчча В. И. Ленин ваь 100 шу дизара юбилейна доккхача къахьегама толамаца вакъабаха дош денна цар.

В. ТАГУРОВ.

Сунженски района Алхастерча совхоза балхашархой фу кийчдеча пункта коллективо фу кийчдара кхоалагIча квартала план 101 процент кхоачашьяьй. ХIанзле плана совгIа арахийца бедий сок 10 тонн, пхьс 7 тонн а, хIаьта ... бовлий фу 1800 килограммий гIамитIай фу 2 эзар килограмм а кхыдолаш фу а да. ЦIанал совгIа фу кийчдарен, сок, пхьс кийчъеш балхаш хIахо а дош да.

Совхоза балхашархой фу кийчдеча пункта коллектив Ленин ваь 100-шу дизара сийна керда социалистически декхараш тIаийцаь 20-ча нобре шера план кхоачашье, арахецача продукцега дIабоча цах планагIа дахьрIача 5 процент лохье, продукцена юкъе бола цу хилийта, кхо продийт электроэнарги кхое дархI пр. Къаьстта дика къахьегаш ба Белхароева Хьава, Залгиева Хьава, Белхароев Яхьья, Булгучева Яха, кхы дукха барш. Юкъера лаьрхIача царех хIаране сменагIа нормаш 130—135 процент кхоачаьйе.

Сурта тIа: механик Коригов Яхьья Iамара даклеш мел я хьожаш ва.

И. Пинова сурти тексти.

ДикагIеи дукхагIеи

Вай республике гIишлош хьалъеча эшаш йола аьшкабетона изделеш, бетонораствор, асфальтобетон, кхыйола гIишлой материалаш хьаеш предприятех керттера яр я тха аьшкобетона конструкцей завод. Пятилетка кхоалагIча шера вархI бетта план тIехкхоачашьяьй завода коллектив.

Из толам бккхара дукха балхаш даьа предприяте: балха юкъе керда техника йоаланьй, органьхкай производства технологи. Укх шера кара а ераяь, арахеца йолаяьй массехк тайпара керда плиташ, болх бе йолаенай керда поточни лини. Из бахьан делаш аьшкасьрг электроэнергеца йоахбе вIаштIехьдаьннад тха. Цу гIулакхо торо хилийтай балха хьалхи аттача лахь, къахьегама оагIарле лакхъе. Производствана юкъейоалаьй ВТУ-1 яха электротермически установка. Цу установка заводо из эшна дика болат арахец. Нагахь санна, установка болх бе йолаллалехьа заводе А—II маркех дола болат шара хинналдеш, хIанз еттара лаккхагIча АТ—IV яхача классах дола болат да заводе. Цу гIулакхо вIаштIехьдоалийт тайптайпара арматура арахеца. Производствана дика пайда баьлар арматурин стерженашта цахаддаш стыковка е йолаярах. Нагахь санна хьалхагIа цу гIулакха лакха дикал йола металл дIадохийташ хиннадале, хIанз стерженаш отходех хьаю.

ТIаххьарча хана къаьстта боккха теркам тIабахийтаб завода коллективо арахецача продукце дикал лакхъяра. Иштта, хьалхарIа заводе арахецаш хинна опалубка лахнан яр, из сиха талхар. ХIанз опалубка металлах ю, хулаленная пун сибат а.

Цхьабакъда, тха бехках доацаш дукха кхоачамбоацарах нийслу. Заводо арахецача продукцена чIоагIа лоархIаме да наполнителаш дикал лакха йолаш хилар. ХIанз заводе хьаккхьа заполнитель аргунски карьерера жагIа ба, белгалде дола цунна дикал геттара лоха. Балха, ГОСТ-о дIадеххача тайпара ец из. Аргунски жагIа юкъе дукха да доккхий тIой, гIумара юкъе уж геттара кIезига да. Цудухьа уж заполнителаш вIашагIъеш дукха балха да йоае еш тха.

Вай республика еррига предприятешка санна В. И. Ленина ваь 100 шу дузача денна къахьегама совгIаташна накъадахара социалистически хьежь даьй заводе еррига цехашка участкашка. Яхье хьалха латташ хьабоагIа коллектива дикагIа болхлой Н. Пошивайло Е. Ваменко, И. Данилов, И. Бугаев, кхыбараш.

Т. КОРАЧИНСКАЯ,
Грозненски аьшкабетона завода ОТК начальник.

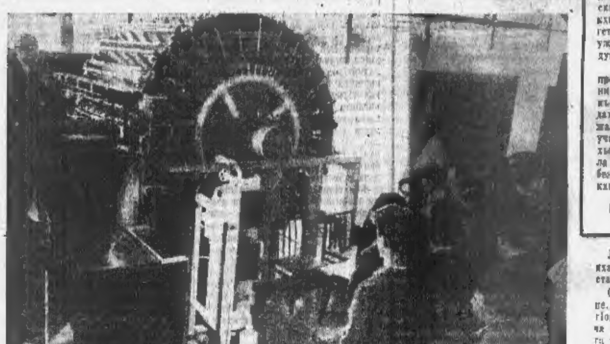

ЛЕНИНГРАД. «Инрыбпром-68» яха дунен халкъашта юкъера выставка.

СУРТА ТIА: Советски павильоне. Кхачан продукташ блокашка гIорасш йолча цахаллаш болх беча роторни морозильни агрегата хьожаш ба нууххараш.

И. Баранова телефото.
ТАСС фотохроника.

18 август — СССР фегарча флота ди

СОВЕТСКИ ПАЧЧАХЬАЛКХЕН НИЗ БОЛА ТКЪАМАШ

Советски мехка оахI а хинна дIаьттад хIара шера 18 августе СССР Фегарча Флота ди торжественно белгалделарг. Из цIей дездела оттадаьд 35 шу хьалха, Советски Союза авиаци дегIаккхувлара даькъе карагIдийнцараш деррига халкъ хьажара ди ма хилара.

Боккха а сийлахь а ниитъ чакхбаьккхаб В. И. Ленина лара ва даьча Советски Фегарча Флото. Къаьстта а боккхача лоархIамо хилар из Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIема шерашка. Гитлеровски тIадрадашлерча дерача къовсаме хIара тIем массаза бу алсамбувлар советски авиаце моастагIчоа еттара мел. Нагахьа санна Москвана юххерча аккхлутахьарча тIагIортаца юкъе дакъа лоацаш 1000 совгIа самолет хиннале, Курскана юххерча тIем тIа 5000, Белорусски операце — 6000 гаргга, Берлин йоаккхача 8300 самолет хиннай тIемаш чу.

Советски летчикаша доккха новкъостал дир партизанашта. ГIаьвара ваькъаш деча авиаци Гражданси фегарча флотои халкъа чIир лехарашка дIаккхьачадор 17 эзар тонн гаргга тIема кхоачамаш, герзаш, кхачан продукташ, медикаменташ, эггара хьалха хилана ца йоала тайптайпара мухьаш, фота гIолла 83 эзар партизан ...нгар. Советски авиаце дикка доккха новкъостал дир Югославе, Польша, Албане, кхыча ... къамаш мукъадахара низаца. ТIема шерашка Гражданси фегарча флото 2,300 эзар саг а ваьгаь, 300 эзар тонн гаргга тIема мухьаш а кхьдьал.

Буржуазни исторе фальсификаторий вIаштIехьа а даьнилаш, фашистски Германе керттера фегарча низаш кIалакдаьр советски авиаци хилар харцдела. ТIема шерашка советски летчикаша 3 миллионазза самолеташ тIема гIоттавьй, моастагIчоа 696 эзар тонн бомбаш чуйийттай. Авиаце керттера низаш тIалийтад лаьттара моастагIчун бIу бохабе фронташта новкъестал дара. Цо декхар кхоачашде кхай еррига тIема гIуттаьш кхача фронтовой самолетех 46,5 процент гаьна наькъаш деча авиаце самолетех 40 процент хулаьнараш.

Советски авиаце тIем тIа боккъала а баьхна каталонеш ... гептешал ду цун летин ... тIема гIулакхий боккха мах ба ... лар. ТуркIалат, сежал, кхочаьчал долаш хилараш авиационни ... вевдинеш 60 процента. Советски Союза орденаш еннай, кхыйнехь ... хьакъах сийлен цIераш тIехкай. КхоалагIа дакъа совгIачарех гвардейски цIераш техкай. 200 эзар гаргга авиатора орденаш медалехь ... 2420-енех Советски Союза Турпала цIи тиллай, царех 65 ... шолагIча Дешо Седкъана.

КПСС ЦК-и СССР Министрий Советон дукха а социални тIаиийцаьа ТIема-Фегара Низош кеспала техника ларда тIа герзаш юхакийчлара, авиационни специалисташ кийчбара, тIема кийчон боарам лаххбара деша а кхыча дешай а хьалъехьа. Уж решенеш чаккхьакхо оттачгара дена тоадеш оргалаьаа ТIема-Фегара Низам.

Советски авиаци реактивни, оалаа массагIа, ракетоносни хинна дIаьттай. Нагахь санна поршневи двигателаш йолча самолетий масал сахьата 500—700 километраш, лакхал 10—12 эзар метрал тIахйоалаш хиннаеце, хIанзарча каларча реактивни самолетий масал сахьата 3000 километрга кхоачаш а, хIаьта лакхал 30000 метр хинна из Iеш а я. ХIанзарча хиара авиаци шерраьча местабогIа тайп-тайпара электронни техникаш а, автоматизировани управлене системашца а, эггарта низаш долча ядерни герзаш а кийчъяь я.

СССР-е Геройшдарча Низой керда тайпа — стратегически гIулакхашта лаьрхIа Ракетни эскар хьадаьдале а лаьттара эскараш оперативно-тактически гIулакхашта лаьрхIача ракетайпа кийчъаьдле а ТIема-Фегара Низаш хIанз а тIехьа хIанзарча хагарча тIема боккхача лоархIаме да. Лаьттара эскарашка а ТIема-Фегара Флотага а шоай тIема декхараш кхоачашъеча а йолаш кхоачашлурба эгтадера ... авиаци юкъе йолаш.

Стратегически гIулакхашта лаьрхIача Ракетни эскарашцен ТIема-Фегара Флотацен цхьане гар а доаца тIем ... советски авиация эффективни ... ваш курсграли а СССР ... кара дикка гаьна йолча моастагIчун лаьттарча а форни арена... а объекташта. Авиаце из тайпа массе а моттиге кхоачаш тIемаш ... торонаш йолаш да.

Поварргйоачча ... тIема-транспортни авиаци а. ЕIу а йоккхий топаш, бронетранспортераш, танкаш, ракеташ санна дала еза, доккхий тIема техника тайпаш а массен гаьнен дIаса кхоачо ниш болаш а из хIанз.

СССР Геройшдарча Низой авиаце IалаьматеI боккха низ. ТIемахой-авиаторш тIема говзал тIехдика Iомаяь хилар къаьтта дIахьийнхар сцахка гурахь «Днепр» аха учени еш а кхыча йоккхийча ученешка а. Уж ученеш тIема говзал Iомаш дукха цIоклаш хинна а Iаш. Цар дIахьекхаа Советски эскара авиаци хьашт долла агрессор воха а веш юхатоха бе кийча а могаргдолаш а хилар.

Советски пачхаьалкхен ткъамаш IалаьматеI боккха низ болаш хиларах тешо йина яр соахка июль бетта Домодедово хиннача фегарча параде. Сийлахь-боккхача Октябра 50-гIа шу дизара хетаьь из цIей дездеча дIахьекхар авиационни техника кердагIа дола тайпаш. Царна юкъе яр оалаь массагIа йола керда самолеташ - ракетоносцаш, дукхьала урагIъухен дукхьала Iочуэссен самолеташ, гIайтта йоллхалле а фега ткъамаш геометри хувца машинаш, IалаьматеI боккха низ бола вертолеташ, доккхий мухьаш кхуьчьа транспортни кемаш.

СССР ТIема-Фегара Низош дегIаккхувлара карагIдийнарашI — из КПСС-н Советски правительствон дани йоакхо еш хиларах. Iилмахоша, конструктераша, инженераша, техникаша, болхлоша, шоай уха а царкхобеш, тIагIартта къахьегарах цаьна беркат да. ТоламагIа йола авиационни техника хьаяра юкъе мах боь вартаеаца дакъа лаьцай А. Н. Туполев, О. К. Антонов, Г. М. Бериев, С. В. Ильюшин, Н. Д. Кузнецов, А. М. Люлька, А. И. Микоян, М. Л. Миль, П. О. Сухой, И. С. Туманский, А. С. Яковлев, кхыбола самолеташ двигателаши ю доккхача хьаькъалеча нах керте латтача конструкторски бюрой коллективаши.

Советски авиационни конструкторий боккьала а бешка гIоьчий ба из хьехаберш ба летчикаш-испытателаш. IалаьматеI йоккха говзал яша цар хьанахчале, къахьегаш цхьаьа лера хIерам тIаутташ хилавна буцабелла ба. Авиационни техника хьаяран ... дегIаккхувларе геттара дукха хIама даьI СССР заслуженни летчикаш-испытателаша С. А. Микоянa, А. П. Молотковa, П. Ф. Кабрелева, Ю. В. Сухова, П. И. Шишова, И. К. Гончарова, СССР заслуженни штурманаша-испытателаша В. В. Калиновске, Н. Б. Полетаева, дукхача кхычар.

Советски авиапех космонавтика хьаьт хиннаб. Авиатораштa юкъера бьлиняб дуккхьашка космое тIаверзаь Ю. А. Гагарин, Г. С. Титов, Г. Николаев, П. Р. Попович, В. Ф. Быковский, В. М. Комаров, П. И. Беляев, А. А. Леонов. Авиационни кийчоно седкъашка дола некъаш де новкъостал даь дунен тIа эггара хьалхара ... космонавта В. Николаева-Терешкована а космонавташта — IилмахочоаI К. П. Феоктистова а лора Б. Б. Егорова а.

Советски авиаци дегIаккхувлара юкъе дикка доккха дакъа лоац эскарах авиацина, флота гIо дека ... доIамерча общества. Дукхача шерашкара нун патриотически болх боккхача мыьха дархI советски наха, хIаьта тIахьаргйоача эскарах халкъон цхьаьгIон дикка боккха хьоххагсба ба. ДОСААФ клубашка, кружокашка, курсашка Гераншлара низалта а халкъа боккхала а эзараш специалисташ кийчбу. Эскаре тIаьхьийхача тIара виларгIча дIадигача сага тIема технически специальность я хIанз.

Советски авиационни спорт хьалхарча моттигь латт дунен халкъашта юкъерча спортнни арене. Дунен халкъашта юкъерча авиационни федерацие регистраци яьча 668 дунен рекордах 270 СССР я. 1966—1967 шерашка советски спортсменашь дунен тIа карагIдийнарел тIехь йола 73 рекорд оттаьй. ЛаьгагIарча пилотажа хьакъехь дунен абсолютни чемпионаш хиннаб: маIача наха юкъе — спорта заслуженни мастер В. Мартемьянов кхалнаха юкъе — спорта заслуженни мастер В. Корчуганова. Парашютни спорта хьакъехь дунен абсолютни чемпионаш ба советски спортсменаш: маIача наха юкъе — В. Крестьяников, кхалнаха юкъе — Л. Еремина. Октябра 50-гIа шу дузаь летчика И. Комарова массала дунен абсолютни рекорд оттаьй, сахьата 2930 километр а еш. Укх шерах хьалхарча ах шера советски авиационни спортсменаша 32 еррисонисне 29 дунен рекорд оттаьй.

ЧIоагIа хоастае йоагIаш я советски гражданси авиаци. Советски Iаьдала шерашка Аэрофлотах боккха низ бола, дукхача тайпара декхараш кхоачашдо халкъа боахама авиационно-транспортни дакъа хиннад. Низ кхоачача гражданси авиаце ткъамаш цхьан сете вIашагIхоьт 2.500 хинна ... 500.000 километрал тIахьагIа дола фегара некъаш, 3.500 совгIа городашца йоакхий цах баха моттигаши. Сихача тем шегIа дегIаук лаьрхIа дола декхараш кхоачашдо авиаци а, шерагIа даржаш доагIа юртен хьуни бахамера авиационно-химически балхаш. Объемага лалача дунен еррагIча авиахимпанеша кхоачашдеча авиационно-химически балхех дукхагIа да уж.

Гражданси авиаце гIулакхаш деш я 250 совгIа Iилман организаци, 198 санитарно-авиационни станце шерра кхоачашъю 100 эзар совгIа задани — бахача наха медицински новкъестал де ахар.

Шерагара шерага шерлуш доагIа дунен халкъашта юкъерча фегарча бувааший накъкаш. Дунен фегарча транспорто берригача дIаса кхухлача нахах а дIа-са кхуххьача мухьех а 25 процент хулаш дола балхаш кхоачашду Аэрофлото. Советски самолеташ хIана дунен 46 мехка ух, Аэрофлота дунен халкъашта юкъерча фегарча наькъий дIахдал 100 эзар километр хинна Iаш.

Хозахета даш советски халкъо ший фегарча флотах, ший ТIема-Фегарча Низех лоаккхал деза. Цуннь хоа Советий Мехка а кхыча социалистически пачхаьалкхений а сигале тIема тIахкувча империализма хьашт волча дуламех тешаме лоьа еш латтагIа.

Николай СКРИПКО,
авиаце маршал.
(АПН).

КЕРТТЕРА УЙЛА — ШКОЛАЙ БОЛХ ТОАБАРА

ПЕДАГОГИЧЕСКИ БАЛХА ВЕТЕРАНИЙИ КЪОНАЧА СПЕЦИАЛИСТИЙИ СЛЕТ

Грозне Цхьоалагіа Мая шерагIча йоца йоккха зал хьалийза нах барсамардийнахь. Педагогически балха ветеранийи къоначи специалистийи республикански слет хилар укхаза. Традици я хинна дIаьттад шерра шерра чакхйоахача цу тайпарча совещанешка къаьнагIа болча педагогаша шоай балха опыт новкъийта, къона тIехье кхееш шоашта хьалхашка латта декхараш белгалдеш, юххьанца болх бе болалучарна лехамаш дар.

ХIана хинна слет а керттера доклад из болаш яр. Цига доклад йир Нохч-ГIалгIай АССР-а просвещене министра ноб. Умарова.

— Укх шерара дешара шу белгалда,— аьлар нов. Умарова,— хIана аьлча В. И. Ленин ваьна дийнахь дена 100 шу дузача юбилей хьалхара шу ер хиларах, цул совгIа дукха ха йоацаш хинна Еррига союзни дешархой съезд а вай вахаре лоархIаме событи я.

Съезде гулбеннарий керттера терхам тIабахи хиннарла шоайла юваьенна йола кха проблема яр: берригь кагирхой юкъерча образованега бовлар; дешархой знанеши цхьна хьехам балара Iилман-теоретически боарамм лакхбар; кхуввш йоагIача тIехьена коммунистически кхетам балар дIахо а тоадар.

Уж а дукхха кхыдола а декхараш да хIанз вай республика педагогий доккхача эскара хьалхашка лаьттараш.

КПСС ХХIII-гIа съезд чакхьаьначул тIехьагIа, берригача мехка санна, вай Нохч-ГIалгIай республике а дукха даьд массана а юкъера образовани йолаш хилийтара хьакъехьа.

1967—1968-гIча дешара шера юкъера школа дийша йистельхачарш 5847 сег ва, 1960 шерашка хьийсача уж кхоьа дукхагIа ба. 1967-ча шера вархI класс йистельхачарех 96 процент дикхерча классашкен юкъерча специальни дешара заведенешкен дIахо дешаш ба. ХIанз дIадолалургдолча кердача дешара шера республика 435 юкъерадобразовательни школашка дешаш 246 эзар бер хургда, цу даькъе 9—10-ча классашка — 20500 саг.

Массане а юкъера образовани хургйолаш дешийтара эшар кIезига ниа а ахча а Iаш. Бакъда, цу гIулакха хIама кхолдан партеи хальъон. Алхха укх тIехкьарча пхи шера вай республике керда школаш хьаьъяра, капитальни ремонт яра, школьни оборудовани Iалашьяра дIалахийта ахча 8 миллиони 15 эзар сом да. Цу хана дена республике хьайийлай 74 юкъера школа.

Тахана-ча дийнахь вай керттера терко е езар мотара вархIшерара школа я. — йоах доклалчика. Цун балха анализо хьаькхх цу школе вархI класс а акккха юкъерча школе дIахо деша вехар хьалхасIа а юкъерча школе дешаш хиннараел тешарах дукхха тIехьбусаш хилар. Цудухьа вархIшерарча школа материальни база чIоагIъяра, шига квалифицировании кадраш хилийтара, болх беча хьехархой говзал лакхъяра цIенхаштте терхам тIабахийта беза.

ХIанз а ала йиш йолаш дац вай республике массане а вархIшерара образовани хилийтара закон кхоачашлу аьна. ВархI класс йисте ца а йоакххаш шерра шерра школашкара дIаьха дешархой бIаьй ба.

Тайп-тайпара да цун бахьанаш: ноалхацера дезала — бытовой хьалаш, дальнен поакнешен во доклдар. Бакъда, керттера бахьан да берашь дешара тIехьаьусан хилар, цхьан классе шолагIча шера чудусаш хилар. ТIаккха дешарцара бездам дIабоал берий. Юххера а царех цхьабараш сайрийнарча школашка деша а бахе тIаккха из а ют, во оамалаш Iомаю. Царех ба уж общественни порадок а боккъанаш а телхараш.

Из на хилийтара оарцагIъяла еза вай школай педагогически коллективаш. Цу гIулакха шIехаштта уйла е еза Урус-Мартана, МалгIабика, Наьсарен, Шаьла, Науркаи районий школай кулгалхоша. ДIалахача дешара шера цу районий школашкарь вархI класс йисте ца йоаккхаш дукха дешархой бисар.

1968—1969-ча дешара шера Сунженски района школашкара юххьанцара классаш керда программах болх беш хургья. Цу гIулакхо кхы а бехктокхамегIа ю юххьанцара школаш.

Ше къамаьл деш доклалчика белгалдаькхаь цхьаболча предметникий дика хьокхамаш. Царех ба МалгIабикерча № 6 йолча школе математикa хьеха Л. С. Мищенко, Я. Я. Багрянцев. Бакъда математика во хор Правобережни, Новогрозненски, Пестеровски школаш йистельхачарна. Цига хьехаш болча Н. И. Новикoвас, В. И. Тихоновскаяс, Ю. А. Лапочкинас дукха теркал баьбеш е шоай болх а дешархой а. Из шIалла а ла йиш йолаш дац.

ХIанз Iилмен техникен геттара сиха дегIайоагIаш хиларо дешархошта математикен физикен къаьстта дикагIа хар хьадех. Цун уйла е еза хьехархоша-предметникаша.

Револоце, граждански, сийлахь боккхача Дай-мехка тIемой ветеранашца шерра бувзамаш оттадаьа дешархоша. Дукха ю тIема, къахьегама сийлен моттигашка гIолла походаш. Бераштa чIоагIа сакъердаме хеташ да «Зарница» яхa тIема ловзар. Цу еррагIча мероприятешна дIадахача дешара шера юкъеэзар 150 эзар дешархо.

Республика дешархой политически просвещене система йоккха моттиг дIалоац партеи правительствон лоархIамегIа дола документаш дешархошта дIадовзийтара.

Берашта атеистически а тIемапатриотически а кхетам балара йоккха терко ю республика цхьайолча школаша. Царех я, масала, МалгIабика № 3 йола, Серекень-Юртовски, Старо-Сунженски юкъера, кхыраш. Бакъда уж санна краш хуртагIа хила еза.

Укх шера дена юкъерча школашка болх беш хургья юххьанцарча тIема дешара курсаш. Военни гIулакх хьехаш специалисташ хургба. Цу гIулакхо берий тIема-патриотически кхетам кхы а кIоаргIагIа хулийтаргба.

Школашка спорт дегIайоалара а йоакхо е еза. Бакъда, эсала латт из гIулакх Ножай-Юрта, Ведана, Ачхой-Мартана, Наьсарен районашка.

Дешархой къахьегам дукха безам хьалккебар — массане а юкъара дехар да. Волхозашен совхозашен дIахатIа бувзамаш еттаде еза школаша. ДогIаккхувла еза дешарапроизводственни бригадаш. ДукхагIа вIашагIйояка еза къахьеганеи сало Iамеи дагеваш.

ХIанз, деррига а адамаш сийлахь боккха баьчча ваь 100 шу дузача юбилейга кийчлуча хана школа вахара юкъмоттиг дIалоацаргья цу лоархIамерча гIулакхо. Цхьабакъда, вай школашка боккъонца вIаштIехьаькхалаш берашта Ленина вахеташ, цун идеш шерра йовзийттийта.

Цу темана хетаь яр совещание республика говзал лакхъяра института болхлочо В. С. Скороходовас юкладь.

Берашца дешара-кхетама болх беш вай техханийла за, алар цо шай болх дениески хIеланица кийсбе, коммунизм хьальхоа беронга ниа пIабала дешархой Iомабе. Бакъда дешархой миттa Iомабеш хилча вай воаш а хила теза Ленински идеш кIоаргга йовзаш. хIана аьлча вайга хьежма нарa хила йиш яц дешархой а.

Кхо шу да вай республике педагогически знаней университет болх беш йола. Дешархоштий коммунистически кхетам балара ленински дьесам Iомабу цига хьехархоша. Из болх дика вIаштIехьбаьккхаб Гудермеса района школашка, кхыча районий школашка. Хьовхаме ба Сунженски района Карабулакски юкъерча школа, № 2 йолча школа-интерната, Грозненски № 49, 1 йолча, МалгIабикарча юкъерча школашкарча хьехархой болх. «Коммунистически кхетамах йола Ленински учени», «Ленинди музыкен», «Револющени, тIема, къахьегама традициех дешархой Iомабар», иштта кхыча темаех а дола дешараш хул цига.

Дешархоштий кхетам луча керттерзар ца ленински оамалаш ца йоахкача, КПСС Программа тIа белгалъяь цIена, дика нравственни оамалаш. ГIулакхаш ца доахнача дешархоех боккъонца бола дериннаш хила бииш ца хилараш тIемкхетабар.

Вай республика дукхахча школашка тоахкин а хинна дIаьттад Ленина хетаьь музеш хьаьо. Революце кетераншин вIашагIбеттабаьа, писателашца, художникашца бувзам лоттабар. Цу гIулакхо чIоагIа гIо ду дешархой кхетам лакхбе. Цу тьакъехьа тийка вIаштIехьбаьккхаб шийх болх № 2 йолча школа-интерната. Цар опыт довза йовзаш да.

Ленина вахара хьокхамех дешархой кхебара доккха дакъа дIалоац комсомольски дешара факультеташа. Масала, МалгIабикa № 1 йолча школе болх беш я культура университет. Цу чу боагIа 9—10-ча классий дешархой. Университета дешар за Ленински темаех музыкра дешехь дьаьца доклалаш е дешархой Iомабар.

Грозна тIа йоал педагогически къахьегама ветеран Социалистически Къахьегама Турпал Анна Дмитриевна Стоянова. —

— Кхувш йоагIа тIехье кхеп вайх тийша да. — йоах нов. Стоянова. Вера школе хеча дена долалалда деза вай из вахара нийсача новкъа лаккхе. Из кхетале деза хIара хьехархочо. Къона тIехье кхеча шоай хьинар кхо ца деш хьехархой хилавa тIахьийхар ноа. Стояновe къамаьл дахь йистейоалаш.

Вайнаьха школа болх бечар дешархарех дийшар слете Ведана района юкъерча школе эрсий мотти литература хьехача С. М. Беловас.

Слете иштта къамаьлаш дир Грозненча № 7 йолча школа хьехархочо Е. М. Новиковас, просвещение, лакхьарча школа, Iилман учреждений болхлой профсоюза обкома председателa М. С. Супруновас. КПСС обкома Iилмани школай отдела заведующе нов. Новиковас, дийша йисте а баьнна болх бе болалуча къоначи хьехархой цIеэргIа Ачхой-Мартана района хьехархочо А. П. Пономарёвас, кхычар.

Слет чакхйоалаш республика наьгIбоча хьехархоштa наградаш дIаелар Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхерча Совета Президиума председатела нов. Алмазова.

ТХОГА ЯЗДУ

ТIехьенна хургдолаш лоро̇ргда вай

Революце, Сийлахь-боккхача Даймехка тIема хандашкарча памятникел совгIа дукха а ширача замалахьара исторически памятникаш да тха Нясарен районе. Археологе хьахьехьара йоккха тIехьале я, масала, «Тхьобiаь-Ерда» яха Эса чIожатIара, ТIаргима дукха гаьна а йоьдаш агIа храм. 12-ча бlаьшере юххье хьаьтьй яз. Цу хана аь я ТIаргим уллача чуахийттача моттиге агIа «Лаьбнерда» храм а, «Меттар-Даьда» яха зерат а, кхыйола дIахьача жирача замалахьара гIишлонаш а.

Геттара дукха тIема а нах чуlе а лаьвхIа гIалаш, зераташ хIара а да Аьрзена, ТIаргича, Фуртовга, Саьлгена, Шоапена, БIарахена, Мецхала, Лаьжгена, Бейнена, Пхьуйна, кхыбарна юхе гIолла. Уж вай къамо доккхал ду боча моттигаш я.

Цулухьа за нах чIоагIа раьал а болаш Общества членналла ухнлга а. Цу хьакъехьа хьаьстта а хьинаре хилар Нясарен района прокуратураи судеи, АМОСС болхлойи гIулакхера нахи, Нясарен № 2 йолча юкъерча школа хьехархой. ХIаьта а белгалдоьнха делаш да истори культуран памятникаш лоралара Общества членалла нах юкъекхуьлар бейала лаьрхIам болаш хилар массе а култаллора кхета ца даьлча.

Нясарен райисполкома решенеца укх шера февраль беттехьа а района совхозай, предприятей, школай культурагалхой. ЖIайрахен юрта Совет декхарийла аьар уж исторически меттигаш — памятникаш, музеи, заповедникаш лертIахха, царна аннахьа карташ е, шефал леладе. Культура отдел лекхарийла аьар историко-революциони, архитектурни памятникаш, гаргалоацама метригашта шерал пропаганда е, клубашка, культура шеношка, библиотекашка фотостендаш кийчъе, экскурсеш вlаштIехьахья, лекцей, беседаш чакххьа. Цхьабакъа, уж декхараш кхоачаиде хIана а йоланенаяц ерригa организацеш.

ХIаьта на гIулакх тIехьадаха йиш я ац, хIана аьлча исторически памятникаш, кхы мел дар а саина, на дIа не уха дукхагIа тах. Уж вай тIехьенна хургдолаш лоралар вай сийлахьа лекхар за.

ХIаране йиш я, истори культуран памятникаш лоралара Общества членалла а нах, цу гIулакха гIо де.

М. - Г. МАЛЬСАГОВ,
ВООПИК-а Нясарен отделене бехктонхема секретарь.

ДЕКХАРЕХ ЛО̇АРХIАДУ

Тха МалгIабика района предприятей коллективаша шерра социалистически ахь йоаржаьай питилетка план хаван хьалха кхоачашьяра, В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денне къахьетама толамашца вахъабахара.

Хови ма дарра района керттера предприятн «Малгобекнефть» некъдаьтта промыслови управлени а, дика къахьегаш хьайоагIа цуп коллектив. Укх шера ворхI бетта планна совгIа 48160 тонн мехкдаьттен 14504 кубометр газ хьекхай управлене мехкдаьттахоша. Заданел совгIа арахийца продукци 702 эзар сома махъа я. Продукци арахецаш дIабода нах 3 процент лохбе вlашттехьалийнна ухкаве, дукхьал на бахьан долаш 294 эзар сом кхоадьы мехкдаьттахоша.

МалгIабике дика бовзаш, наха дукхабовзаш ба мехкдаьтта промыслови управлене предприятей болхлой, Царех ба кlоарга буруветтача контора мастер Хамурзиев Хьакiашь, цу контора газоэлектросварщик Беков Ибрахим, № 1 йолча мехкдаьтта арахкхача промысла оператор Ахильгов Мусса, шоллагIча промысла оператор Буксиш Иван, дукха кхыбараш а.

Дика толамаш даьхад горисполкома гулгалчча предприятеша а. заданел совгIа арахийна продукци 10 эзар сома махьа я. хIаьта дIалахача шера укх хаьага диллача укх шера 35 эзар сома дукхагIа арахийцай продукци. Предприятей коллективаша чIара шера шерра арахецача продукце ассортимент. Иштта, нагахь хана 1967 шера пищекомбината арахецаш хиина бувкаш 10 тайпара хиннаале, укх шера уж 15 тайпара я, цунца цхьаьна дIакхьаьй укхаза мах-кхо-буличи изделей дикал а. Коллектива болх товбеш хьинаре лакъа лоац З. Дударовас, Ф. Эсурхиевас, кхычар.

Дикка таабаьб ший болх горбыткомбинато. 1967 шера укх ханага диллача укх шера 5,7 эзар сома дукхагIа кхоачашьяд махьа бытовой хьашташ комбината коллективо. Иштта шеръьай предприятей сеть а укх шера массехь, наьха бытовой хьашташ кхоачашду предприяти хьайийлай районни центре, юрташка. Царна юкъе а МалгIабике хьалъяь шера 120 эзар сома бахача наха гIулакх дерглода керда быткомбинат. Продукцеца реализаци яра ворхI бетта планови задане кхоачашьяй цуп коллективо. Масала, резино-технически изделеш арахецара план 246 процент, кога гIире тегара план 225 процент, шоейни изделеш арахецара план 147 процент кхоачашъьай цар. Наьха хьашташ дика кхоачашдарца шоай сий лаькхад закройщицас Аушева Любас, закройни цеха начальник йолча Булгучева Евгенес, цу цеха мастера Долгиева Маретас.

Толамца накъабаьхар шоай цIейна района торгови организацей болхлой а. Шалахача шерага диллача укх шера 1,5 миллион сома дукхагIа промышленно - кхачай товараш лелхад пар бахача нахага. ТIехьарча хана городе, районе массехк керда тика, столови хьайийлай «Малгобекнефть» ОРС-о, райпос. Дукхчача наха баркал оал советски торговле отличник йолча Вознесенскерча кхачан тика заведующая Машукова Жабрейла, «Фенгал» яха керлача горолера тика промтоварни секце заведующи йолча Гагиева Марета. Посазхера универмага балхлочо Сурхоева Мареена, кхычарна.

ВорхI бетта производственни программа кхоачашьяй ремонтно-гIишлон участка, № 1545 йолча наьхаш дехкача участка.

Цунца цхьаьна белгале леза района цхьайолча предприятеша планови задане кхоачаш ца ега. царех я кирпични а завод. Алаьа хартлар тIехьарча хана заводо арахецача кирпичи дикал лакхьяга. даэ а 1968 шера ворхI бетта планан цхьа миллион кирпичи кIезигагIа арахийцай цуп коллективо. ВорхI бетта план кхоачашъяьцъ «Ачалуки» яхача минеральни хий арахецача заводо а, заданета хьежача арахеца езача 618 эзар шуша хий кIезигагIа арахийцай цуп коллективо. Цунга хьежжа кхоачашьйяц продукцеца реализаци яра план а.

Хьахача толамех хоьам бе дага йи района предприятей коллективаш, гучаьа еаш дукха предприятей чура резерваш а. В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна къахьегама толамашца нахъабахара къахьегамхоша йоаржаьача социалистически яьаьlаштIехьдоалийтарга кхы а лаккаргIа толамаш даха.

Б. ТЕРКАНИЕВ,
Малгобекни горисполкома председатель.

Дика къахьегаш толанаш дахарца Гудермесски махк еча заводе белгалъьянай Доктева Нина. Цуа хьинарах, гоньлах дукха за тийша укхаза. Бел кийчбеш я Нина. Ший болх сихеи гейзен бу цо. Комсомола юбилейна наькъйоаш лакха социалистически декхараш тIайийцад Доктевас: балха дикал лакха а йолаш бетта задане 115 — 120 процент кхоачашью. Ший доп кхоачашду Нинас.

СУРТА ТIА: болх кийчбеш я Доктева Нина.

Д. Викторова сурт.

Ветеранаша хьокхам тел

«Красный молот» яхача завода № 3 йолча цеха Ковтунов Павел Сергеевича кулаллеча бригада укх тIеххьарча 15 шера мехкдаьттанна доакхача промышленноста чIоагIа эшаш йола «9-МГР» яхача маркех йола насосаш арахец. Юххьанца дешша ю болх беш а из коллектив, цу хана дека 8 эзар гаргга насос вlашагIъелай бригада сборщикашта. 15 шу хьалха хиннеш хIане заводо арахецен насосаш кхьатарoа яц. завода конструкторашца дукха бахьа цар конструкци органкхара, уж дьеш дIабода наха лохбара, цар мощность лакхьара.

Цунца цхьана, шерагара шераге лакхлу бригада сборщиков говзол а. ХIана бригада членаш коммунистически къахьегама коллектив аьза цIи даккхьа къовсам дьоттабеш ба. хIаьта на зеройла а лу саратовски методах продукци арахеца бокъо аккхара а.

Бригада членаша нахаддан шоай квалификаци лакхьо. хуза за йоацаш бригада слесарa Хуклевец Евгене, Журба Михакла, Беловский Юре балха разрядаш лакхйир, цул хьалха из гIулакх хир Адамов Шамха, Пуринь Бориса.

— Завода сий лораде, цунна тодашеш хьа а дама дIахо хьа. кхаш — хьетам тел ветеранаша хьенача болхдоштa. — Цар дуц завода истовех, из зехIаалараx хаьша.

ХIана бригада коллективо ший деррига а низом тIалахийта патилетка кхоалагIча шера план закал дьаза кхоачашъюа.

С. НОСТИН.

ВАГОНАШ САЙЦА ЛАТТАРГЙОАЦАШ

Мухь дIахьа кхахьара нхе шера плана кхоачашъяра дукха балхаш даьл укх шера Грозненски машиналькъа станце хоахьствхо. Уж тIаlерзадаь за вагонашта мухь тIаботташи тIера Iобаккхаши йоакха за кIезигъаро, уж кийч а ен сихагIа дIа-хоа ахийтара. Машинанькъаш на лахача предприятешта, организацешта лаьрхIа «Грознефтяная», Алды яхача станцешка хьахьача хьу, цемент «Чечингиромстрой» материально-технически iаlашон контора коллективо Iобоаккхаши йоакха за кIезигъоа, техьдаьккхид, хIаьта мехкдаьтта доакхачен мехкдаьтта химически промышленноста предприятешта лаьрхIа хьахкхьача мухьаш Iодоссаду «Чечингушнефтьснаб». Машиналькъа тIа гIолла республике хьачумелгоагIа метал «Металлоснабсбыта» машиналькъашка Iодоссаду. Цел тIехьагIа централизовании хьесале доагIзагIача дIадехьийт уж. Цу мероприятеша дика кIезигьаьй мухь тIаболаш вагонаш латташ йоакхта ха.

Укх шера Грозненски машинальъкъа станце хьаlьаь яькхай контейнерни площадка. Цига оттаьй 5—10 тонни электрокоалови кранаш. Цу гIулакхо а массехказа сихдаьд мухьаш тIера Iодахарен тIадоттарен балхаш. Цу тайпара мероприятеш чакхъьахай Аргун, Гудермес яхача а кхыча а станцешка.

Нохч-ГIалгIай АССР «Сельхозтехника» объединене колхозийн совхозийн цIерах хьакхьача мухьаш тIалола вагонаш кIезигагIа латтийтара йола мероприятеш чакхйоацаш я. «Грозгазстрой» СМУ-2 хьатIалоагIа гаьлъкан лехка дальинал. Шекар доаккхача завода, «Грозвино» объединенена лаьрхIа Аргун, Червленни, Наурски яхача станцешка доэна машинальъкъаш йисте йолаш латт.

Вагонашта тIера мухь Iобаккхара е тIаботтара нормаш толамца кхоачашъю «Грознефтехимзаводы» объединене, Ацетонови завода, производственно-товарни контора. Новогрозненски ТЭЦ-а гIишлон управлене, кхыча коллективаша.

Цхьабакъа, мухь тIаботтарая тIера Iобаккхаран белгалъяьа мероприятеш кхоачашъяьц Грозненски консервни завода. Нефтемасловновза, Ермоловски ДОК-о, Грозненски гIишлон материалий комбината коллективаша. Цулухьа нормал дукха дукхагIа ха йоакха цига вагонаша мухь тIаботташ е мухь тIера Iобаккхаш латташ.

Цхьабакъда, мухь вагонашта тIера сихагIа Iобаккхара цхьайола мероприятеш чакхъьаьа яц а хIанз а тIехьа вагонех бийна пайда ийбаьтий шаьйй хьинаьха предприятей шоай цIерах хьакхьача мухь дIакхахьаш республикерча дукхача организацешта. Из бахьан долаш укх шера дукхьал ялх бетта мухь тIера Iо на боаккхаш гоаль вагонаш 68 эзар я, нормал совгIа мухь тIера Iо на боаккхаш цар яькха - на ах миллион гаргга сахьат да, цудухьа ах шера тайп-тайпарча организацешта тоха гIол 202 эзар сом ца. Нормах 7,9 сахьата шера сеца латто ца езаш хиина хIара вагон 3 сахьатага кхоачаш сеца латтаб. Къаьстта цу дехкье во къахьийтад Грозненски плодоовощеторга. Заграцкенски сельхозтехника. консервни завода. Артемовски элеваторо, кхычар.

Машинальъкъахой шоай белхах а дукха моттигаш кийсла вагонаш хаппахьа Iо на йоассаш тIехьаиналаш. Вагонаш Iобоассача хаппахьа пар вагонаш хьа на йоалаир бахьан долаш болхлоацо, автотранспорта хуккха за зехьа йоар. Уж тайпа меттигаш дукха кийсьелар яиех делен беттанка. Из бахь тоабеш ший хаппахьа варцагIа баланзар Грозненски машинальъкъа кулгалхой. Цудухьа укх тIехьарча шо бетта графикал ка дела арецаш шоал дукхагIа хилар. Цунца дувзаленна торгови, гIишлон организацешка, промышлени предприятешка тIехьабоса кара хьакхачац цар мухь.

Уж деррига кхоачашдоацараш ситха дIа а даьха, цIенхьача тоабе бола болх.

М. ЗАХАРОВ.

Дукха ба Ермоловски хьуабохаие хьалха латта водителаш, уж дукхагIа бараш коммунистически къахьегама ударник яза цIи лехаш а ба. Царех ба Вейсаров Ширвани, Джантаев Баудин, кхыбараш а. цар хIарена шоай энени норма 150—200 процент кхоачашъю.

СУРТА ТIА: МАЗ-а водитель Джантаев Баудин.

Я. ЦУЕВА сурт.

ЛоархIаме гIулакх

Вай республике, берригача махка санна, кийчо ю 1970 шера наьха Ерригсоюзни перепись яра.

Нах дIаязбар боккхача лоархIаме гIулакх долга кхета а деш республика статуправлене болхоша, райгоринспекторaша хIанза а социалистически ахь йоаржаьй нах дIаязбара лерттIа кийчо яра, из гIулакх толамца чакхдаккхара.

Республика цхьайолча городашка, районашка бекха болх чакхбаьккхаб нах дIаязбара кийчо еш. Масала, городе МалгIабике вlаштIехьдаьккхад нах дIаязбара даиза ларгIоаларaш. Цхоай, улицай цIераш йола вывескаш хьалтехай массанахьа. Иштта дика кийчо яьй Ленински, Старопромысловски районашка а.

Наурски района Мекенская, Калиновская яхача станцешка оттаьй цу станицей схематически планаш. Цу планаш тIа белгалдаьл хIара цIа.

Республика городашка, районашка чакхъьинай домовой книжкаш тIа бахача наха прописка, выписка яра йола месячник.

Из месячник дIахьош гулдаьлар паспортни режим лелларца дувзадена цIенхашттара кхоачамбоацараш.

Баха нах дIаязбара хьакъехьа IаlаьгнагIе дукха кхоачамбоацараш да Нясарен районе.

Укх шера кьваь бутт чакхболаш республика Министрий Совето ший заседание лаьмiIар Нясарен райисполкома отчетага. Цига белгалдаьхар цIенхашттара кхоачамбоацараш: оттаьш схематически планаш, хо дезаш дола хунцанаш лаьанц района карта тIа а. Городе Назрана дукхагIйолча улицаш тIа ца табличкаш. Горсовета из гIулакх оlалла а теркалдаш, кIани а оттаьне города Назрана план.

Баха нах дIаязбара кийчо болх эсала бу Шалтерочни, Гудермесни районашка.

Укх шера чакхйоле 1970 шера е санча переписа хьахкара этац. Цу муха оттале деза районий, юртий, поселкай схематически карташ, иштта кхы гIулакхаш.

П. ПОПОВ,
республика статуправлене начальника заместитель.

ПОМИДОРЕХ ЕТТА МАШИНАШ

Асфальт пешкъ тIера Троицке Iочухьайлача я тха Ассински консерви завода бьцадарашн сомаши хьовIду пункт.

ХIанз помидораш хьайде доленнад чо. Дийнахь сарралца кхохкара укхаза хьаи укхазара заводе ух царех етта машинаш. XIX партсъезда цIергIча йолаиo завода хьаеннай 130 тонн помидораш. Царех 70 тонн хилла (пармидачка кхехьраш) 1 август хьатIаяхкачелехье хьалар цо.

Воница пайда лу бьацадараша Кирова цIергIча колхоза а. Дийнахь цу шин артелера 100 тонн совгIа мухь дIабахьа йиш йолаш да тхо. Тхоaн балхан долаш дукха гоаргьаш, толхийтаоргьаш хала къахьийга колхозхоша хьалахеш продукци.

М. ПАРХОМЕНКО,
Ассински завода Троицкерча приемни пункта заведующи.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ГДР-а КЪАХЬЕГАМХОЙ КПГ КЪОВСАМА МУТIАХЬА БА

БЕРЛИН. 15 август. (ТАСС). Малхбузен Германерча lаьлало Германе Коммунистически парте гIулакх законах довлаш лаьхIача дена 17 августе 12 шу дузаш хиларна дувзаденна ГДР-а къахьегамхой дIакхет КПГ гучахьа болх бе боьзо йолаш хилийтар хьадехача Малхбузен Германе общественностах.

«КПГ-н набахта бохкха Малхбузен Германе беррига коммунисташа мукълахийтар» яхача лозунгаца чакхьйлар селхан Белеверча (Лейпциг яха округ) Отто Гротевола цIерагIча химически комбинате хиина митинг. Митинге къамаьл даьча КПГ член йолча Эмиль Карлебаха Германе компарте цIерагIа зер чуна баркал аьлаo болхлой хахой республика къахьегамхошта цар КПГ мукъалийтар гIерташ ФРГ прогрессивни низаша лоаттабу къовсам хьалхацаах.

Укх шера КПГ-а нелегала ше хьаьхина 50 шу далар, аьнка белгалъяьккхар Э. Карлебаха. Дерригаш а хьийнача 25 шера къайлагIа болх беш хиннай из. Роза Люксембурген Карл Либкнехти боабахьча хана дена германски империализм оагIонтаьара хадданза террор латташ из тIаахувия хьайоагIа КПГ. Цхьабакъа, аьлар Карлебаха, цхьанна репрессеш метаьн КПГ сецае. — Цунна цIаьхха а тешал ду парте дукха за йоацаш оттадьча. ФРГ-а бахача тайп-тайпарча наха, къаьстта пагнохоша, тьаьдоацаш йола керзача програмно.

Химикий городе Галле хинача протеста митинге къамаьл дир Малхбузен Германерча кхыча коммунисто — Манфред Каплука. КПГ-ана мукъа на балар духьал коммунисташта духьал хина па lеш. ФРГ теркигача оппозиции низашта а духьал да аьнна белгалдьеккхар цо.

КПГ юха а мукъаяла еза — из да цхьа барт а болаш ГДР къахьегамхоша дIалехар.

АДДИС-АБЕВА. 1963 шера Советски Союзагара совгIата эфиопски халкъьага дIаенна Бахр-Дарера технически училище. ЛерхIа боккье а йолаш, технически кадраш кийчъю цхьоалле дерхIаш я. Къама боахахе беах бе ух училище йистельюкха электротехника, химически технологе, кIада деча а хьу чакхйоахача а промышленноста, футбоахача техника инженераш.

СУРТА ТIА: советски хьехархочуна Ю. А. Бачаровна къамаьл деш на училище йистельюкха Кидану Чекоь.

В. Матвеева сурт.
ТАСС фотохроника.

ГРЕЦЕ НАХ ЛУВЦАР

НЬЮ-ЙОРК. 15 август. (ТАСС). Селхан гречески полице дукхха нах лийцар. Уж лувцара бахьан аттар Греце премьер - министр Пападопулос ве гIортарах.

ПАРИЖ 15 август. (ТАСС). Афинашкара Франс Пресс яхача агентства корреспондента беча хоамах, гречески полице 100 сай лаьцан. Корреспондента йоах. доазол дехьа «къама дукхалара гIулакхаш ледалрах» 45 саг гречески граждански вoакхьаш дела декрет доалаьекхад гречески правительства.

ВЬЕТНАМЕ ДУ ТIЕМА ЗУЛАМАШ ТАХКАР

ХАНОЙ. 15 август. (ТАСС). 1968 шера американски империалисташа чIоагIагIа баьб Нгеан гара дена Виньлинага кхачцалца дахча ДРВ территоре дахьа тIа беш бола тIом. Йоах Вьетнамски информацинови агентство хьахоитача Вьетнаме США империалисташа деш дола тIема зуламаш техкаш болча ДРВ-а коммиссе заявлене тIа.

США империалисташа хаданза дукхагIа хулийт Къулбехьев Вьетнамерa тIена гIулакхера нах, йоах дIазо заявлене тIа, Вьетнама Демократически Республика нах бахача районашта цуп территоре экономически объектан бомбаш етт. Масала, 1968 шера дукхьала ялх бетта 6.400-за тIаьхьа ДРВ-а территоре тIа бомбаш йийттар цар самолеташа. 127 эзар гаргга бомба чукхессар.

Заявлене тIа белгалдоаккх, наха бахача пунктанта еттарах совгIа, американски авиаце ДРВ-а территоре тIаран ворхI сунта а бомбаш еттар. Наа бахача пункташта бомбаш еттарал совгIа, Къилбаседа Вьетнама дукхача провинцешкен городашкен пилот тIавоаца самолеташ аххийтай цигара хьал лоизара. Паверсонно - десантни кемаша ДРВ-а чихьарий хоаха кемаш дIалхиш. Тхаьльхоан Хатиньн яхача провинцей фоорза йистошкара чхъаьаий хуьца нах гIаьра бахьа гIийртад нассехказа.

ЦХЬОАГIО ЧIОАГIЪЕШ БАЬККХА ГIА

БУЭНОС-АЙРЕС. 15 август. (ТАСС). «Нуэстра палабра» яхача газето араьккхай социалистически мехкий коммунистически болхлойн партеша Братиславе яьча заявлене йарчча текст.

«Нуэстра палабра» яхача газето редакциони статья тIа аллу, цу документе баккъо марксизма-ленинизма принципаш, практике пролетарски интернационализма принципаш эшъйоалара дийна хьоакхал а ба из. Заявлене кугаш хадьча наз парте коммунистически партей цхьоагIо чIоагIъерен уж кхоташ йоакха керда хоархIане гIа бьккхаб, лоархIане дехха дьлцах машаоа, халкъий кхерамазенна тIехьарча, империализма подрывной балха а агрессивни политикаш а духьаларча къовсаме.

Газето белгалйоакх, заявлене актуальность, халкъий юкъарча моастагIчуна — империализмана духьаларча къовсаме. Вьетнама турпал халкъаша баит-цхьоагIо кхы а лакъхара. Деррига хунен тIа сийлахь-боккха коммунистически еза вlашагIкха бувзамаш чIоагIдара заявлене бола хунен халкъашта юкъера доахIам.

Вежарашка йолча партей шин оагIорахьарчен дукхача оагIорахьарчен консультацеша, аллу «Нуэстра палабра», хьахулийт ноябрь бетта Москве хургйолча коммунистически болхлойн партей хунен халкъашта юкъерча совещанена, империализма духьал, социальни прогресса, машара, къаман шоай лобаме хилара, социализма гIехьа лоаттабу къовсам вlашагIтохара, йоккха бoкха гIа хургйолча совещанена эша дика хьалаш.

Наггахьа мара ца ю хирургически операци

ПАРИЖ. 14 август. (ТАСС). Наггахьа мара ца еш а тIехьъйнна чалхане а йола хирургически операци хьий самаолийнахьа Париже профессора Жан Бьенвенс кулгал а деш. хирургий групп «вlашагIкъоастаьйа» шоатакъа ди хьаха тесолеаски юрта вlашагIа а йоалаш шала аь ший йиIиг. Уж цана аь ши йiиг хьнашка вlашагIхоттаенна хиннай.

Дик сахьат совгIча хир чухьа аь операци ка лаьаьаа а йоалаш чакхьяьнай.

ООН-а соцам гIожа телхабу

АММАН. 15 август. (ТАСС). Гороза Иерусалима статус пхьан оагIорахье хувца йиш йоацаш хилара ООН-а Генеральни Ассамблеа бакь соцам дIахо а гIожа бохабеш я Израиль. яхаш хоам бу «Аддустур» яхача газето. Укх гаргарча дитъ шера Иерусалима Iарбий кьаьв тIа 30 эзар Европера ваьнна саг — Израиле баха нахи цу хана чуль мехка боагIаргбола керда эмигранташ баха хоашбергбола кхаш оттаьй Израила Iаьлаю, яхаш аллу газето. Цу планах, белгалйоакх газета тIа. аь на хеттаи ООН-а соцам телха а беш, дунен общественноста ерригa протесташ теркал а на еш. ше дIаьаькхха Иерусалима лакъа Iарбашта дха дIадеш дагах Израиль.

Гэс Холла заявлени

НЬЮ-ЙОРК. 15 август. (ТАСС). США Коммунистически парте генеральни секретаро Гэс Холла чIоагIа критика йир президента посте ваьхийта Ричард Никсонн хIаьта вице - президента посте вахийта Спиро Агнью хержача, дукха за йоацаш хиннача республикански парте съезда итогашта.

Ше «Дейли уорлд» яхача газета еннача интервью тIа Гэс Холла аьлар: «Массехк шера реакце дарла юкъ йолаш конгрессе хьайоагIа къулбехьа бахарашца республиканций йола болхлошта духьалара, неграшта духьалара, антидемократически созе могаьга за уж хоржар. Шайха а на хиначa тайпара машарах кортамукъалеппен тIехьа гIетта уйла къаьа йохае кага йолча тIема-промышленни комплекса кхераш тIатоссаш баьккха гIа ба уж хоржар. ЭгIазбаха дукха бола нах соца на хуп вай мекха доал деча гIазарашта реакционни гIулакхаш делазу».

ШОАТТДЕН ОАГIУВ

МИЛИЦЕ БОЛХЛОЕХ

ЗУЛАМХОЙ МОАСТАГI

Тlехьарча хана автоинспекце болхлошта наст-наста гучабуьйла бахьлар хари правашн медицински справкаш йолаш автомашинаш лелаю нах. Бхетадеш дар уж документаш хьалеш вола саг лаца атта хургдоацилга.

— Малан хьогl яз? Из ха шийна lланийцар милице Ленински района отделене болх беш волча капитана Арапов Георге. Дукха ха хладекьа цуьна дайлар зуламхочун сибат. Зуламхо лацпал товзаделаш бахьанаш гулденначуд lехьагlа суна хьалхашка оттар хьалхагlа лаьна а ваьлла пхьаннатьа болх на беш лийнна В. Шувалов.

Дукха за Арапов Георгех лаьна хувца йиш йолаш дала хина дараш. Бахьла Георги-и ваш доккхьл деш.

— Из тха локкар за, — йтах Георге, моллагlча советски саго дергдолаш а вай массане де дезаш а ва из.

Тхьо шу гаргга ха я Арапова милице болх бу. Юххьанца нугlаерча милиционералла болх ба вэлавелар Георги. Ллахар зонош. Милиционера говзал денгара зи массаза доал дикагlа карaерзае ваьлар из. Пхьа пхьана сайрийнарча школе ший тошара кхетам лакхбеш а вар из.

Пхьа Гроане Февральски улицагlа тхачан топарал лохка тика йиз... аьнна хоам бир милице отделене. Дукха ха ялдекьа пита дlахкаьлар милице болхлошна Арапов Георги. Гучалаьлар кочкъаьло тхавакъе аьнна йолга. Из гlулакх теттача Арапова аьлар, — къоал тхо Чаков Николай вэ, — аьнна Пигача участкови уполномоченни волча Бильтоева тlадиллар шие зегабуаш йиш вола Жарков сихха къоал зайча моттиге хьавоалане аьнна.

— Ер йолх гой хьона? — хаьттар Георге Жарковга из хьахкоачашехьа.

— Ги, фт, хьа тlаккха?

— Фу хьа яхар фуд? Хьа болх бешй ер? Нагахь санна хьо шекъувлаш вале хьайна тlадувхача баракъашта Iотlахьаза.

Шийна хlача цз ховш санна лаьттача Жаркова ший белаж тlа хьодр бlаргадайча цlаьхха бос хувцабелар.

Къоал зеча хана тика тlехьашкарча вaIарах чувоалача хьалхьотталь латтача хьоара галех белаж хьоккаенна хиннаш цуп.

— Хlана хьо котьваьлар, начальник, — аьнна ше къоал милита дахь дlадийцар Жаркова.

Йоккха я Георге милиционера опыт. Хlаьта милице къонача болхлошта цо из кхаьарьча хlа а йовзийт. Уголовни преступленеш гохча гучайоахаш, ший служебни декхараш тlех дика кхоачашдеш хиларах республика общественни порядок лорача Министерства йоккха сонгlат дална белгалваьккхар уголовни розыска воккхагlа вола оперуполномоченни капитан Арапов Георги.

Ва а за капитан Арапов ший бах дика Iомабаь говза болхло. Укх ахкан деношка вар из.

Пхьан сайрийна «Красный Молот» завода юхе урсаш Iийтта кхетамчура ваьнна гражданин Бекин ухлаш бlаргавайра милице болхлошта.

Малав цуьна урсаш дийттар? Цу хаттара уйла еш бир Арапов втате боаца милице болхлойн. Тохача гучадалар цьан хана Бехина шийна халахетар вараз Бурлачук яха кийсенна къовах пунгара чlир дехаш хинилга. Бахьла урс Iеттар из волга бокъонца ховш дацар. Нагахь санна Бехина цlий дараш гlайолаш Бурлачунгара урс кератойй урс Iеттар из хила веза яхаш дувцаш. Коодако Бехина ший новаш тlейола урс я.

Иштта дуьзаш гучадаьккхар коммуниста Арапова.

Хайнахьи бусн ший участко Массаго йиш я сийлона милице болхле. Бурига цун уйлаш, цун гlулакхаш нахьа сатем, ирваз вахар лораьара тlадерзадаь ла. Цулув хьа массе хана веза хьаша санна тlаэп из наха шоай цlенохка, цунна вац новкъостал ву. Ший участке хинна зуламаш гучадахарна цо йоккха даьха юкъенхуь вай вахарера цlенаь зуламе гlулакаш дlадоакхача.

Ю. ЮХНЕНКО,
Нохч-Гlалгlай МООП «На службе народа» яхача газета редактор.

ЧАХКИЕВ Саlид.

АЬРЗЕШТА ДУХЬАЛА ЯЗЬЯЬ СТИХОТВОРЕНИ

Л. И. Царицынскена

Массане йоах: «Аьрзи! Аьрзи!»
Да ма хьакха хьа!
Хlана лоархl хьо селла еза?
Гlерт со бахьан ха.

Хоза хила мег хьо чlоагlа?
Майра хила мег?
Халкарко но, тен тlа йеагlаш,
Тайна ду Iа нек.

Со латт хьога урагlхьежаш,
Юхатетта кий...
Сухьл, венал, дикал лерхlаш
Ду хургда хьа сий?

Йалхазарий, майра леташ,
Доаха хургза га?
Иштта зеций, ваш со кхеташ,
Хьа сий фу сий да.

Ая, пхьаякха а белгалдаккха
хlама даллаш хьох.
Геттар сий зеш, хьа цIи тlаккха
Наха хlана йоах?

Лаьтта пхьоние зац йоах хиаза
Хьа дар санна куп.
Поэташа, турпал санна,
Хьо стихашца ваш.

Мехкараша шоай кагий пах
Хьона тарабу.
Да ма хьакларг, ма хьа сий-ма
Массане а ду.

Хозал, сибат аьлна, нагахь
Къовса лелча вай,
Гlургlаж ешй дуккха хозагl. —
Йиlий дегl ме кlай.

Тlаккха майрал? Уккхаз сайна
Хетар аргда аз:
Гlуртlаж я хьоз дуккха майрагl,
Ший неш йийча, из,

Цlогlа техе, корта хьалха
Ситлар Iочухьал.
Чухта шортта,
сарахь малх ма.
Бlаргий селlаз.

Гlарагlураж? Хьа ма хеташ,
Цароз йийча мал.
Уж, го боахаш, гlийла ехаш,
Лаарта Iочуте!.

Хlаьта хьоли? Ший ваш хийна?
Доале бlарча Iуа,
Бlалле сагот хи ме, пийна
Лоа хачча тула.

Из а хина воаз дийиз,
Кхохкаш дlайха цlий.
Бенаш санна, цо чунйина,
Гийг воаш цlий.

Юстар Iохоа тlаккха гьенна,
Шентьон бlека дlон.
Ягlаш хул, из, паччахь санна,
Бlорт иун вийла бозг.

Цlеша йиза мlараш, чакха,
Ленна—цlий, цlий, цlий!
Тlаккха, тlаккха (ма ма хьакхаргl!)
Хlана ду цун сий?

Паччахьаш тхьакха пунца
Кхерабоа мах.
Къаза Гитлер цун суртаца
Къовза гlертар малх.

Вжец аьрзеш! Со ма духьал!
Алал, аьрзий йий,
Букьбий наьха бал чхар,
Майнмар къона цlий?

Бакьлар дахха деза дерзан.
Лусташ санна тай.
Аллане а сагах аьрзи
Ала дагlаш вай.

«Аьрзий!» — яхаш, шо ма хьежа.
Йовах гlойла ийй!..
Дукха майнаш ну аьрзеша
Адамий цlена цlий.

ДЕША НИЗ

Поэта Осмиев Хьамзата хержача произведеней хьалхара том

Деша низа хоадам а мах а бьвала чlоагlа хала да. Дешо адамаш гlеттаду, дешо адамий дегаш деладу, адамий дегаш делхаду. Цар дегашка тхьайса ада цlена уйлаш хьоее, тхьамаш ялйта низ кхоеч деша, адамий дегашка эглазак йоссое мог цуьна. Доттагlа хьоаст цо, моастагlа чоехаву.

Дош иштта низ болаш да говзанча багаре доагlаш ма хилча, хоащ волчун къоезамо аздеш из хилча.

Цу тайпара низ болаш да поэта дош. Цу иллей дешаша безараш дего йоеко тел, цабезарашка эгlазак хайкаю.

Деша говзанч ва ергдар аз поэтах Осмиев Хьамзатах. Из хьахьох, из бакьду цун поэтически йоазонаша. Дукхача шерашца хозаш а гlалгlай поэзи азаш бераш поэта зоене оаз. Из художественни литературе венов гlалгlай йоазонаш эттара хьалха хьахкоаш бераш цьаьна. Цу хена дахха еракйцед этташ поэтически сборникаш. Гlалгlай, эрсий, иштта кхыча метташка кепайетта цун стихаш, поэмаш литература дезаш бераште шерра йовзаш я.

Дукха ха йоашеш Нохч-Гlалгlай книжни издательстве кепатеха архийцай поэта Осмиев Хьамзата стихотворенешн поэмаш хьалхара том. Царах хургде вай къамьла.

Шоай чулоацамца массаза вайна гонахьарча сийрдачох, дог гlоздокхаш долчох зул поэте Осмиев Хьамзата поэтически произведенеш. Цун поэтически образаш адамий дегаш эггара хьамсарчунца — сий долча Дальенца, Ленинца, советски сагах, хьамсарча поамаца юззенна хул. Цо оттаде доал сурт зlамигчунца а доккхачунца дувзадена хиларах, цунна хьаьта хьаьхьекха ков тохаверт сага уйла, цун безам, цун дега йlоехо.

Шоай малаеца а, чулоацамца а тайп-тайпара але а поэте творчествац керттера моттиг дlалоцаш йола уйла а адамаша юкъера безам, Дальене тешаме хугла, ший неьне поамаш боерам боацаш деанга.

Вай юкъаш йола хержача произведеней хьалхара том — поэта цай поэзи ешеш бераша хьаькашлара творчески отчет а. Из том лотт «Вахера лараш», «Са Гlалне талгlаш», «Уйлай новкьа», «Поэмаш», «Лоаца стихаш» яхача доакъоет. Осмиева шийх лоьца вздеьча лоацаче деша бараште боазийт цун творчески низ.

Ший кхокна хьадаллалув поэта тешал ду вай майха хьалхьа йолча сийлахь-йоккхача гlишлон доаттьаккхе хиларах, из коммунизма гlишло хьалхьача ше йи...ар хиларах. Цу тешаме ше ..., гlишлои доахьшто хилер чlоагlда» ца Iеш, поэта кхайлу хlера хьаьнача сага из гlишло хьаьнча цай дар йита езаш хилар:

Наха йита лараш лехеш
Хьай хе зекьа йоа ма е,
Бакьдо, Iайха ютаргьараш
Деш дегаяоттое!

Лоаца а хоадам болаш кхетадеш а да уж дешаш! Цу дешашца хьалхьоех советски сага уйлай кlоарган а, цун хьаьшташ а доазаш поэт хилар, уж цун сийрда уйлаш хьахьокха низ кхоачаш дола дош лаха цунна хоеш хилар.

Массаза адамашта сердал тех Сийлахь-боккхача Ленине цlера, кердача, толамашка хьахьегама адамаш гlаьеах, цар дегаш гlоттаду цун дешо. Дукха да Ленинах, цун сийлакьча гlулакхах да поэтически йоазонеш. Цудуьха кхетадеш да, мелла кале да Ленинах керда, дегашка гуллургдола дош ала, цун цlера а гlулакхий а боагlаш бола хоастам ба. Ядде чlоагlа лоеш хилар кlезига да цу гlулакха, лакхара поэтически говзал а хила еза. Шеко яц иштта залача декхарат поэт Осмиев Хьамзат лоархlаваь хилар. Хрестоматене юкъе хийта мегаргдолаш а поэта «Ленина деша яха стихотворени. Лоаца хьалха, Ленинерча адамий безамах йола, цун деша низах йола гими я ала мегаргдолаш я из стихотворени. Цу стихотворенеца поэта бакьду дунен тlа цlена, чlоагlа хlамаш дукха хилар, цар хlарена цlенаш моттиг дlалоацаш хилар:

Деррига дуне тхона хьаьна,
Чlоагlа хlамаш кlезга дац,
Цlено маллар лаврlа денна,
Вай уж лаьрlа дерг ма дац!
Бакьда,
Ленин - бахача
Деша цlенагl,
Лейнан чlоагlагl
Цlаьнкха дац.

Сеннагlчох, моллагlчох лаьца поэта стихаш але а цо цlаьххе дидаш кертера дар советски саг, цун гlулакхаш, цун уйлаш. Цунах латташ ба, керттера деньъе, поэте Осмиева творчества низ.

Ший къаман поэт цо зола а, поэта цlаькха дийдеш хlара пиететиле интернациональни декхар. Из иштта хилар бакьдеш Iа цун поэтически тематика. Къамашта юкъерча доттагlала, эрсий халкъацарча безама, Кавказа лоамий хьамсара сурташ корорга цун поэтически йоазонаша. Хlаьта, Iаламах, Дальенах, безамах, лоамах, е кхычох яьзья цун стихаш хиларах, цар керттара турпал саг ва, цар хоттадеш дар хуа хьинар, цун гlулакхаш да. Ерригача дегайlовзалца, цlенагl йоача уйлаца, боккхача безамца язду поэта сагах, цун гlулакхах, цун кхьинарах. Цун да цун стихай майан, цунах лат поэта дешай низ, саг кердача толамашка тlакьехаш бола низ, цун цlенагl йола уйлаш гlеттоеш бола низ.

Коммунизм хьалхьеш волча сага Моральни кодексаца керттера чlоагlдеш дар да: «Саг—сага доттагlа, новкъост, воша ва хилга. Халкъашта юкъера интернациональни доттагlал, деррига къамий цхьоагlо вай наьза лард хилар чlоагlду Осмиев Хьамзата.

Книжка тlа дукха а тайп-тайпара стихаш я — вай лакха белгал ма даькхара, Ленинах, Дальенах йола стихаш, публицистически лирикай йола стихаш, иштта кхы дукха а. Уж ерригаш доккха майан долаш а, ешача бераште эстетически савоlам бергбелаш я. Церая совгlа укхаза я кхоъ поэма: «Біаьстенга баьнна гlо», «Тешам», «Шуга луш со, нана лоамаш». Тlехьара яр поэта цай поэмашцара, ше бахьача моттигашцара безам кlайкабеш йола риторически лиринеа, «Тешам» яхача поэмаца автора дуьц гражданск тlема шераш Гlалгlайчен поэмашка хина а, истори доезаш а дала хlама. Цудуьха кхетадеш доц Осмиева цунах легандя хlама лоарl. Бакьда, мичча бесса дале а, дешачар шеррега мугlараш дайзаче бекхьехе долаш а, пайда хьажаргболаш а да поэта цу поэма тlа дуьцаш дар — из да гlалгlай партизанаш Сергойна тешаме хинна хилар, уж цуьна мутаьь хиларах йола зерь.

Осмиева стихай том чакхдоаллаш кепатеха я лоаца стихаш. Кхоачамбоацарех ларгlа ехаш я аьнна ветт сене царах цхьараш:

Iаьржача хьоргlах
Кор в хиннадац.
Дехссача дешах
Фос а хиннац.

Церах стихаш ларкlа йиш яц, уж халхьа кицашцара мугlараш да. Цудукха юкьадахийза дезарий-те цу тайпара кицаш цу томе аьнна кеталу.

Мичча бесса дале а гlалгlай халкъа поэзи дегlаергахье лоархlаш боллаш баьнна мег ба Осмиев Хьамзата кердача произведени хьалхара том арахецар. Шеко яц поэзи езаш бараша цунах хьаь зуртехьа.

[illegible]

«МОСФИЛЬМ» ПАРИЖЕ

«Савинков Бориса лоа» яха шин шерах латта широкоэкрании фильм доаккхаш ба московски кинематографисташ. Е. Смирновцеи В. Чеботаревцеи язъяьна В. Ардаматске язъяьча картина сценари исторически материалех латташ я.

Керттера —чекиста Федорова роль ловзаш РСФСР халкъа артиста Яковлев Юре. Савинков Бориса роль ловзаера гlадналех РСФСР халкъа артиста В. Самойловна. Фильм доаккхаш йола группа натурни съемкаш йоазаш боах баьб дукха ха йоацаш Париже.

СУРТА ТlА: дьаьнача Парижа улицашка съемкаш еча хана. Аьрдехьа — режиссер В. Чеботарев, аьттехьа — Ю. Яковлев.

Б. Даляевзо сурт,
ТАСС фотохроника.

ПХИ МИЛЛИОНАЛАГIА САГ

БАКУ, 15 август. (АзТАГ-а корр). Пхи миллионалагlа саг ваьа Азербайджане. Из а Сlбнорблзски района Жданова цlерагlча артела колхозхой, къонача Микаиловгlар дезале хунен тlа яьнна йиlиг. Цу хlанзза аьча юбиляра сонгlата доше медаль, дlамигача бера бергрта гlирс, довзоргаш деннад.

Массехк демографически рекорда «антор» я бераш дара хьахьехьа Советски Союзе хьалдарчарех йола цхьа моттиг дlахоаца Азербайджан. Царех шин рекорд, шоайла дlахла тара а йоацаш тхха-дукха я. Бахача ваьха къанал мехка чухьа эггара тlех дика я республика: бахача нахат 45 процент 15 шерагь кхачалца хинаш йола берах да укхаза. Цуппа пхьа чаппа къонаой дукхагlа хиллача Азербайджан ду... хьалхара моттиге лотт. Цига вахача хlара 100 ваар сагах 84 саг 100 а хьа сеогlа а шераш хала къовлей ба. Республике вахача эггара къаьнагlча Ширали Мислимова 163 шу да.

ХАЛКЪА БАГАХБУВЦАМЦАРА

СО ЯЛАРЕ...

— Со яларе дlа а, хьа а етташ, дьахьаза йоаккхаргьар-их цо, — яхаш лаьттай йоах цхьа сесаг [redacted] эггар хиво Iохьош.

— Хlамме мара воцу а, хастор-и хьоккза бе потт соно, — яхаш вокхо.

ХIАМА ДЕРГДАЦ

Хьокха а бахкаха, ноаж з вовгlар а из ваталийташ лелаш хинааш цхьа кlаьхьа. Цхьа саг из соцаве велча, — хlаьнала, хlаьмк мара вий за. — аьннаш цхьанне.

БАIДАЛ-СУДАХО

Баlадаш яхаш цхьа судахо хинна. Дьахьагара йоалпар суз яц, — хьахы наха, хlаьта хlара суд шо хlа [redacted]:

— Болх дьахьага ба шун, гlулакх-и Баlадалага да, — оалаш хиннад судахочо.

Дlамдаль Мальсагов Абе.

ПАЙДАНЕ ХЬЕХАМАШ

Масарубкаи йолла чакхьаьха дриной сухараш цхьаце лоеса еза. Тlаьхха цу хьоаре 300 граммах тоха доза мlах дахьккача хьоара 150 грамм, 150 грамм шекара песок, 7 фуь, 100 грамм бlараш, 100 грамм изюм, 150 грамм налхар аз лимони.

Фуь белех шод хьоаста в вошекар тоха доза. Цул тlехьагlа вай мел хийчдар деррига а диллие аlашагlьаде доза. Цу тайппара хийчбель бод малха а хьекхайчьача пхьеrla чу Iочубилла бозе. Из дlаничс а бь тlагlаолла шекере песокца эдь кагий хьта бlараш хьарца доза. Тlаьхха етта мара азаш бискит. 200—230 градус йовхал а болаш 20—30 минута еттийта езе бискит. Шел а хийта мара юлоеш даш вц пхьегlа чура.

* * *

Басар хьекха уйнаш мелеча хила цlьян ведарах цхьа пела фатеген а тоха диле доза. Тlаьхха цlенен хьегаш хургда уйнаш.

* * *

Линолеум цlена йолаш санна хоза бос а болаш хургья, нагахь санна из йилачуя тlехьагlа цхьа литр хих цин фуь тохаче растворала чу а Iетташ цу тlа гlоле пешаш хьокке.

* * *

Истава тlа тухка кlаьнка кlаьдахул нагахь санна из юлаче хила уксус дотте.

* * *

Кlуьс геттаре дина цlенну, цу тlа гlоле нерда кабуц хьокхе.

ХАОТТАМ

Тхан республика гlоанен Гроанен хувиналуш морзаш хургьа. делкьен тlехьагlа, аьухбехьача районашка дохцача хана догlа эзалхоргда. хикъукъа мег. къалбасега-малхбузехьара пхьарча лаьгlа а болаш, тlаккха гlаьахьа хьекхаш муа хургба. республика гlоха 24—29 градуси Гроане 26—28 градуси йовхал хургьа.

18-чоа 19-чоа августе а хувах тарра за латтаргья.

Метеостанци.

Редактора заместитель
А. А. МЯКИЕВ.

РОССЕ ШАХМАТНИ ЧЕМПИОНАТ

Российски Федераце XXV-ча шахматни чемпионата финала эттагlча тура турнире хьалхара котало хьаккхай мастера Г. Живойна (Саратов). Грозненски мастера В. Дорошкевича дахча гlалатах пайда а айца пешка хьаькккхар Г. Живодова. Хlаьта цул тlехьагlа паччахьана атака е никъ мехкъабаьлар цуьна. Цигга ферз дlадиккхарах В. Дорошкевич кlаденсар.

Мастераша Пешковскеша (Омск) ловзаш хинна мастер В. Зильберштейн (Новосибирск) лаьа эlа а йоаккхийташ кlешар. Пхьакха а кот на воалаш чакхьальар С. Жуковске А. Зайцевца, О. Дементьева Ю. Шабаловца, Г. Ильвицке А. Векслерана ловзаль партеш. Вож партеш тlехьагlа лоахаргйолаш юхейтай.

Итт тур чакхьаяннача тlехьагlа А. Зайцева эттанех ворхlе ахи очек я, А. Лейна, В. Сергиезеке, Д. Цешковске еха йиш йолча кийс очекаш ялх-ялх очек хьккхай. Итт очекаш пхьи ахи я Ю. Шабалова, кийс яккха йиш хиннача В. Дорошкевича пхи очек хьккхай.

В. СЕРГИЕВСКИЙ,
дунен хьанаьшта юкъера мастер.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

17 августе

В. И. Ленина цlерагlара майда

19 сахьат даьлча денз 20 сахьата 30 минуте ялалца Челюскинцей цlерагlача кинотеатра эстрадни оркестра концерт.

20 сахьати 30 минути кьлча музыкальни концерт. 21 сахьат даьлча денз 22 сахьат далалца документальни кинофильмаш хьокхаргда.

С. М. Кирова цlерагlара салоlех культурни парк

18 сахьат даьлча Зелени театре — «Тlехьарча хана медицински Iилманаа кавагlдаьннараш» яхача темах лекци. 20 сахьат даьлча — Венгерски цыганий концерт. 20 сахьат даьлча кинолекторе — «Тха дегаш культура хьоца, коммунизм» яха кинофестиваль. 13 сахьат даьлча дешара павильоне «Орлята» яха книжка дешаргда бераша. 18 сахьат даьлча диафильмаш хьокхаргда. 20 сахьат даьлча халкарий майде тlа — халкарий сайре. 8 сахьат даьлча денз парке болх беш я аттракционаш, дешара павильон, спортивни площадкаш. 8 сахьати 30 минути яьлча денз болх беш я иек зара бассейн.

«Красный молот» завода культура Цlа

11 сахьат даьлча денз «Комсомола турпалаш» яха ВЛКСМ 50 шу дизара хетаь литературни обзор. 13 сахьат даьлча «Зоя» яха кинофильм хьокхаргда. 14 сахьат даьлча «Дезален школен бераша беш бола кхетама болх» яхача темах лекци. Цул тlехьагlа документальни кинофильмаш хьокхаргда.

В. И. Ленина цlерагlара культура Дворец

19 сахьат даьлча СССР Феларча Флота Денна хетаь доклад. Цул тlехьагlа документальни кинофильмаш хьокхаргда. 20 сахьат даьлча денз ахканарча халкарий майде халкарий сайре. Эстрадни оркестр локх. 17 сахьат даьлча денз болх беш я аттракционий городок.

Химикий культура Цlа

18 сахьат даьлча лекцеш ешача зале — «Бераш кхедара дай-ноаной бекхтокхам» яхача темагlа лекци. Цул гlехьагlа документальни «кинофильмаш хьокхаргда 16 сахьат даьлча Сийлахь-боккхача Дай-мехка цlема ветерана П. П. Сорокинца бlашагlкхетар.

19 сахьат даьлча «В. И. Ленин кьвча дийнахь денз 100 шу дизар» хетаь Черноречера пенсионерий сайре. 19 сахьати 30 минути яьлча «Планета» яхача ахканарча площадке мультипликационни кинофильмаш хьокхаргда.

Н. К. Крупская цlерагlара культура Цlа

19 сахьат даьлча ахканерча кинолекторе «Вай Даьлен сийлахь даьчаш» яха доклад. Цул тlехьагlа СССР Федарча Флота Денна хетадаь кинофильмаш хьокхаргда.

Пролетбата цlерагlара культура цlа.

14 сахьат даьлча культура Цlенна пионерий Цlена берий художественни самодеятельноста концерт. 18 сахьати 30 минути яьлча «Сигалара романтикаш» яхача книжни витраза яха беседа. 19 сахьат даьлча къахьегама ветераний салоlама сайре. Хlанзарча хьаьра Коммунистическа боахлойн болам» яхача темагlа сайре. Цул тlехьагlа кинофильмаш хьокхаргда.

Горье цlерагlара культура клуб

11 сахьат даьлча «В. И. Ленин хlанз а дийна бараl дийнагlа ва» яха бераша дахохlа диалектоний. Цул тlехьагlа В. И. Ленинах долча литературна обзор. 13 сахьат даьлча «Шоана дуккхаеза ашараш» яха радиоконцерт. 14 сахьат даьлча «Мехкаш событеш. наха» яха кинофестиваль.

18 августе

В. И. Ленина цlерагlара майда.

19 сахьат даьлча тlема гарнизоча духовой оркестра концерт. 21 сахьат даьлча денз хронико-документальни кинофильмаш хьокхаргда.

С. М. Кирова цlерагlара салоlех культурни парк

20 сахьат даьлча денз Зелени театре Венгерски цыганий концерт. 20 сахьат даьлча — кинолекторе «В. И. Ленин хlанз а дийна барел дийнагlа ва» яха кинофестиваль. 20 сахьат даьлча халкарий площадке халкарий сайре. 11 сахьат даьлча денз массоич площадке — ловзараш, конкурсаш, аттракционаш.

«Красный молот» завода культура Цlа

11 сахьат даьлча халкъашта юкъерча доттагlалла хетаь литературни lуйре. 20 сахьат даьлча «Иlинг мара яц» яха кинофильм хьокхаргда.

В. И. Ленина цlерагlара культура Дворец

12 сахьат даьлча йоккхача зале — бешамаш дукха сларий конференци. 19 сахьат даьлча Зелени театре С. Есенина вахарах цун кхолламаш йола беседа. 20 сахьат даьлча «Дунен мехкашка гlоаллаш» яха киноопутешестве. 20 сахьат даьлча денз ахканарча халкарий майде халкарий сайре.

Химикий культура Цlа

18 сахьат даьлча лекцеш ешача зале — «Советски герашцара низаш, Октябра завоеванеш лоерш» яха беседа. 19 сахьат даьлча Черноречерча общежитешка бахача кагирхой сайре. 19 сахьати 30 минути яьлча «Доттагlал» яхача майда тlа мультипликационни кинофильмаш хьокхаргда.

Н. К. Крупская цlерагlара культура Дворец

10 сахьат даьлча ахканарча кинотеатре. «Дай-мехка тlема детсаришгурпалаш» яха беседа. 19 сахьат даьлча ахканарча кинолекторе «Сийлахь-йоккхача летопиа оаглонаш» яхача темах литературни концерт (В. И. Ленин ваьча дийнахь денз 100 шу дизара).

Пролетбата цlерагlара культура Цlа

14 сахьат даьлча «Е бус в я дийнахь цlеваза ловзараш ма де» яхача темах берий утренник. 17 сахьат даьлча «Иштта йолалу Iуйре» яха документальни кинофильм хьокхаргда.

Горье цlерагlара клуб

12 сахьат даьлча «Мала хургза?» яхача темах берий утренник. 18 сахьат даьлча Горье цlерагlарча клуба художественни самодеятельноста концерт. 20 сахьат даьлча — «Халха дола тхоца» яха кагирхой салоlама сайре.

Стадионашкеи спортивни залашкеи

17 августе

«Старогрознефта» стадион

16 сахьат даьлча «Труд» ДСО хьалхара моттиг яккхара футбольни командашта юкъера яхьаш.

Крекинг-завода стадион

16 сахьат даьлча «Труд» ДСО хьалхара моттиг яккхара футбольни командашта юкъера яхьаш.

Орджоникидзе цlерагlара стадион

9 сахьат даьлча «Труд» ДСО хьалхара моттиг яккхара маlача хьахькомандашта юкъера бе ловзаеча буртана яхьаш.

«Динамо» стадион

17 сахьат даьлча «Терек» Гроанерча сборни командашен юкъера футбольни матч.

18 августе

Орджоникидзе цlерагlара стадион

9 сахьат даьлча «Труд» ДСО хьалхара моттиг яккхара маlача хьахька командашта юкъера бе ловзаеча буртана яхьаш.

«Локомотива» стадион

10 сахьат даьлча Гроанерча машиннаькъа отделене хьалхара моттиг яккхара баскетбольни яхьаш. 14 сахьат даьлча республика хьалхара моттиг яккхара футбольни яхьаш.

Крекинг-завода стадион

«Труд» ДСО хьалхара моттиг яккхара футбольни яхьаш.

«Динамо» стадион.

14 сахьат даьлча республика хьалхара моттиг яккхара футбольни яхьаш. 17 сахьат даьлча СССР-а хьалхара моттиг яккхара «Б» класса шин командай ергlанара матч.

Ладувгlа, хьажа

19 август

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.20 — Ховнаш. 7.30 — Москва. 5.20—«Ленинная вехь» газета обзор. 8.30 — «Шоана дукхаеза иллеш» концерт. 9.00 — Москва. 15.15 — Переданий программа. 15.20 — «Электрик» яха очерк (вокхий меттала). 15.40 — «Халкъа бешт болча незале» (эрсий меттала). 16.00 — Москва. 16.30 — «Нохч-Гlалгlайчен кахархой Ленинах лаьна» (эрсий меттала). 17.00 — «Къонал» (гlалгlай меттала). 17.30 — «Крылатые труженики неба» яха передача. 18.00 — Аниаторий лоамках оттадь концерт. 19.00 — Москва.

УКВ

9.00—«Николай Дмитриевич Мордвинова творчески сурт» яха передача. 10.11 — «Тахан шуна ба японска иллеш аьарахой Мари Сопои Акира Фусэ» яха музыкальни программа. 10.45 — «Девушка с характером» яхача фильмах оттаь передача. 11.04 — «Америка глазами американцев» яха литературни композици. 18.00 — «Ши Iа» яха Алексеевая дувцар. 18.29 — «Ашарий глобус» яха передача. 19.13 — «Дlоааа Божевски Иринас» яха музыкальни передача. 19.37 — Нохч-гlалгlай ашарий концерт. 20.16 — «Уж лед полоса тlа» яха радиопостановка. 21.50 — Фортепьянаш флейтан дахоlа Баха соната.

Телевидени

11.55 — Переданий программа. 12.00 — «Плилагlча оаенна лаьий». СССР флота Денна. 13.15 — «Знание». Iилманца хlанз доказарий программа. 13.45 — Интервидени. Венгерски къамах костюмаш. 14.15 — Советски Эскавен флотен салташта. 15.00 — Ашарий киоск. 15.30 — Дашхоашта. «Зорька» (гlалгlай меттала). 15.55 — Бераште йола фильм. 16.15 — Флота Де. 16.30 — «Октябра тlемаш» яха документальни фильм. 17.35 — «Из ше вахар» яхача фильма шоалагlа сери. 18.40 — Ашарий перерыв. 18.45 — «Ворхl де». Дунен юкъара программа. 19.30 — СССР хьалхара моттиг кубоша футболах ловзар. Катий бераш, шоана! 21.20 — Передачай программа. 21.25 — «Кlорай сайренца» яха концерт.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гlа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-96; редактора зам.—3-38-11; бехктока на секретара—3-34-38; партийни вахарех, культурах, промышленностех отделий—3-42-30; юрта боахамех письмой отделий—3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора—3-38-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательство типографи. Революце проспект, 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05176. Заказ № 3493.